Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1995 АВГУСТ 23
Зунайhүүт харагшанхонин hарын 28
СРЕДА
гарагай 4
№157 (19251)
Газетын сэн хэлсээгэ.

Редакторай булан

ШУХАЛАЛ ХУУЛИНУУД АБТАХАНЬ ХА...

1

Капитализм, дэлгүүрэй оршон тэсэшэ дабшаха бүрэ манай хуулинуудай эдэ бүгэдэдэ огто таарахагүй гү, али иимэ хуулиин огто үгы байнаниень улам элеэр мэдэрнэбди, абтаа болohон хуулинуудай бодото байдалhаа үндэнэгүй, ямаршье нулоогүй байнаниень олон ушарнуудта ойлгонобди, иишэшье, тиишэшье ошоод, гараhан асуудалаа шиидхэжэ ядаад голхорнобди, сухалданабди, урдань ошодог байhан партийн райком, обком тухай ностальгическа нанааанда абтана хабди гээд бүлэй үсдэ бододог болошоо агшаб. Магад эндүүриэ хүн гүб?..

Иигээд байхадаа, маанадай бүгэдөөрөө hүнгэhэн депутадуудhаа юун тухай асууха, урдань ямар эрилтэ табиха байнабиби гэхэдэ, манай ажабайдалай бүхы хажуунуудта хабаатай, алхам бүхэнниемнай гуримшуулhан, тааралдуулhан, хашалта харшалалгаhаа хамгаалhан хуулинуудые нарин бодомжотойгоор зохёогоод, баталан абыт, түүмэ ёното, демократис гүрэн богони болзор оо байгуулха талаар бүтэмжэтэй хэмжэнүүдэй [illegible] гэж hанахаар байна.

Тиимэhээ Буряад Республикын Арадай Хуралай нэгдэхи зарлалай зургаадахи сессиин байгша оной сентябриин 4-дэ зарлагдахаяа байхадань, энэ талаар олон бодолнууд түрэнэ. Гадна хуулинуудай нүлоон доро бэшэ байдаг, манай ажал ябуулгые мухардуулдаг, урагшагүй болгодог ажабайдалай зарим хажуунуудта хабаатай хуулинууд баталагдажа болохо аабза гээд найдажа байhамнай дороо үндэhэтэй хаш.

Тиигээдшье тус сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдahан асуудалнуудые хараад үзэхэдэ, энэ удаа нилээн шухала хуулинууд депутадуудай үзэмжэдэ табигдаха, магад баталагдаха байна бшуу. Тэдээн соо түрүүшын хоёр асуудал ялангаяа шухала. "Буряад Республикада нютагай өөhэдыгоо хүтэлбэрилгые эмхидхэхэ юрэнхы гол ёнонууд" болон "Буряад Республикада нютагай ооhэдыгоо хүтэлбэрилгын зургаануудай hунгалта тухай" хуулинуудай баталагдаад, хүсэндоо ороод байхадань, манай гүрэн түрын засагай байгууламжа тодо болохо гээд онсолмоор.

Юуб гэхэдэ, засаг түрөө, гүйсэдхэхэ болон түлөөлхы зургаануудыень бодото демократис ёноор hунгаха арга боломжо энэ ушарта яhалал олдохо хаш гэжэ хэлэхэ эрхэтэй болохо хабди. Мүнөөнэй байдалаар абаад харахада, аймагуудай, нютагуудай зиндаада түлөөлэгдэтэ засагай hалаа мүнөө үгы байна. Харин гүйсэдхэхы засаг толгойлжо байhан президент оорынгоо дураар, таарамжатай зоноо гулваануудаар, гулваануудынь зайhануудые томилон табидаг гурим хүсэндөө байгаа гээд мэдэнэбди.

Эдэ хуулинууд түрүүшынхиеэ сессиин үзэмжэдэ табигдажа байна бэшэ. Нэгэдэхи уншалгаар абтаад, республикын хэблэлдэ толилогдожо, зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэхэ hэдэлгэ хэгдээ hэн. Зүгөөр иимэ проектнүүд зоной анхарал татахаяа болиншоо ха. Бэшэгүүд, hанамжанууд тон үсөөноор редакциин хаягаар ороно ха юм. Урдань иимэ ушарнуудта зон эдэбхитэй байгша hэн. Гадна эмхидхэхэ, маанадта түhалха зургаанууд, эмхинүүд, хүнүүд олон байгаа ха юм даа.

Зарим хуулинуудай проектнүүдтэ анхарал хандуулаагүйшье hаа, манда, бултандамнай тон хэрэгтэй, шухала проектнүүдые шудалдаг, hанамжануудаа хубаалдадаг, нонирходог байгаа hаамнай, хүндэтэ уншагшад, ехэл hайн байгаа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Олон ушарта хожом, хэззээни хойно болошohон хойно "Яндан хуули, таарууүгүй"гээд шуураамнай али олон ушардаг ха юм. Тэрэл зуура зонhоо эмхинүүдhээ ороhон дурадхал, hанамжа бүхэндэ анхаралтайгаар хандажа, хуули улам нарижуулха, тодорхой болгохо хэрэгтэ хэрэглэдэг hаань, болохо hааб даа. Тэд иимэ юумэн үсөөн үзэгдэдэг.

Үшөө нэгэ шухала проект тухай дурдаха хэрэгтэй гэжэ hанагдана. "Буряад Республикын эрхэтэн байна тухай" хуулиин проект мүн аа

2

хоёрдохи уншалгаар сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдхээр хараалагдаад байна. Тус хуулиин онсо хажуунь юун болоноб гэхэдэ, Россий Федерациин субьект байhанаа мэдэрээшье hаа, бэеэ даahан байдал тухайгаа, гүрэн түрэ болohон тухайгаа соносхohон Буряад орон соо ажahуугшад энэ гүрэнэй эрхэтэд байhанаа одоол бодотоор мэдэрхэ болоно бэшэ гү? Тиимэл хаш даа.

Энэ проектдэ бодомжотойгоор хандаха хэрэгтэй гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, илангаяа Прибалтикын болоод Дунда Азиин урданай совет республикануудта энэ талаар гаргагдahан алдуунууд, тон тодо, эли бэшээр бэшэгдэhэн статьянууд, хүсэнэгүүд, олон ондоогоор ойлгомоор ойлгосонууд мүнөө болоходо, зүришэлдөө, ар[illegible]алдаа, хёмороо үүсхэнэ, шалтагаанинь болоно. Энээн тухай hанажа, хараадаа абажа, тус проект зүбшэн хэлсэхэ, нэгэ hанамжатай болohон хойноо баталан абаха шухала гээд hанамаар.

Гадна ямар нэгэ гүрэнэй эрхэтэн байха гээшэ хүн бүхэндэ тодорхой уялгануудые даалгадаг [illegible] энэ ушарта омогорхол, патриотис мэдэрэл тухай дурдамаар. Теэд паспорт барюулаад гү, али Буряад Республикын эрхэтэн болобош гэжэ соносхоод, иимэ юумэ гансата туйлахыш аргагүй. Тиимэhээ Россий, буряад Республикын эрхэтэн байха юун гээшэб, энэ нютагтаа хандасашни хайшааб гээд хүн бүхэн бодожо үзэхэ ёнотой. Энээнhээ уламжалан, дайралдahан аа хүндэ эрхэтэн байха эрхэ олгohонhоо үрэ гараха гү? Үгыл хаш.

Проект соо энэ талаар зарим тэды хаалтануудай хараалагданхайшье hаань, тэдэнь ушоо хүсэд дүүрэн бэшэ гээд онсолхо шухала. Тиимэhээ урдань гэмтэ ябадал гаргahан, хара тамхи татадаг, архи уудаг, нютагтаа муу хэрэгтэ хамааралсаад гараhан, үндэhэ яhатанай хоорондо хёмороо үүсхэhэн хэрзэгы муухай зоние тодоруулха, эрхэтэн болгохоо арсаха шухала. Мүн "халуун" газарнуудhаа ерэhэн зондо болгоомжотойгоор хандаха хэрэгтэй байна бшуу.

Сессиин үзэмжэдэ табигдахаар хараалагдahан 13 асуудалнууд сооhоо илгаруулхада, "Буряад Республикын бюджедhээ гадуурхи гүрэнэй республиканска жасанууд тухай" Буряад республикын Хуули тухай" Хуулиин проект урда сесси дээрэ баталагдаагүй hэн. Мүнөө дахинаа хаража үзэхөөр хараалагдаба.

Энэ баhал бага бэшэ асуудал. Шухалашье. Тиимэhээ анхарал татана бшуу. Тиигээдшье олон тоото жасануудай ажал ябуулга саг соонь гуримшуулаагүй hаа, юуншье боложо магад. Олохон ушарнуудта иимэ жасануудта ороhон мүнгэн зөөри тад ондоогоор, буруугаар хэрэглэгдэнэ, тад ондоо хэрэгүүдтэ гаргашалагдана, үбэршэлэгдэнэ, үригдэнэ. Иимэ ушарнуудай дайралдahан тухай уншагшад сохом дуулahан байха даа.

Гадна бусад hайн дуранай, ниитын жасанууд тухай мартажа огто болохогүй. Тэдэнэр бороогой hүүлдэ ургahан hархяагууд мэтээр бии болоод, хэhэн юумэниинь харагдадаггүй, ороhон мүнгэнэйнь хайшаа ороhониинь мэдэгдэдэггүй. Иигээд гансата хэлэхэ болоо hаа, Агваан Доржиевай нэрэмжэтэ, Джарун Хашорой субарга барилгын жасануудай ажал ябуулгань тодорхой байдаг. Мүнөө hаяшаг бии болгогдohон Инкижиновэй нэрэмжэтэ жаса ажалаа эдэбхитэйгээр ябуулжа захалаа.

"Буряад Республикын Архивай жаса болон архивууд тухай" Буряад Республикын Хуули тухай" хоёрдохи уншалгаар депутадуудай үзэмжэдэ табигдахаяа байhан Хуулиин амяараа зүбшэгдэхэ байhаниинь ойлгосотой. Үхи хүүгэдтээ мүнөө саг тухайгаа мэдээнүүдые, түүхээ hанаан болгон орхихо аргануудай нэгэн архив ха юм. Тиимэhээ энэ хэрэг эмхидхэлгэдэ гүрэн түрын анхарал онсо хэрэгтэй гээшэ ааб даа.

Буряад Республикын Арадай Хуралай нэгдэхи зарлалай зургаадахи сесси амжалтатай байгаа аа. Ажабайдалаймнай хуулита үндэhэ hуурринууд зүб мүроор бэхижэhэй, багажahай даа.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

СЭРЭГШЭДЭЙ ЭХЭНҮҮДТЭЙ УУЛЗАЛГА

Буряад Республикын Президент Л.В.Потапов Чечняда hаhа бараhан сэрэгшэдэй эхэнүүдтэй байгша оной августын 21-дэ уулзаба. Энэдэ эмхидхэгдэhэн уулзалга дээрэ сэрэгшэдэй гэр бүлын ажабайдал, эл[illegible]эмхын асуудалнууд хэлсэгдээ. Социальна хамгаалгын министр С.Г.Ефимов, Пенсионно жасын хүтэлбэрилэгшэ П.А.Улаханов, ажалай болон ажалаар хангалгын министрэй орлогшо В.П.Кузьмин, Буряад Республикын сэрэгэй комиссар В.И.Корпусов гэгшэд уулзалгада хабаадажа, асуудалнуудта харюусаа.

Мүнөө болоторoо страховой туhаламжын мүнгэ олон гэр бүлэ абаадүй, гэр байра зahабарилгада хүнгэлэлтэтэй урьhаламжа үгтэнэгүй гэжэ сэрэгшэдэй эхэнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ Л.А.Богуславская хэлэбэ. Сэрэгшэдэй бүлын гэшүүдэй бэеын элүүрые сахижа, жэлдэ нэгэ дахин түлбэригүй путевкоор санатори ошохо арга олохо тухай социальна хамгаалгын министр С.Г.Ефимов найдуулаа.

—Ажалгүй үлэhэн эхэнүүдые гурбан hара соо оёжо, нэхэжэ hургаад, гэртээ ажаллаха, мүнгэ олохо эрхэ байдал олгохо арга тайбди. Саг зуурын тэдхэмжэ мүнгэн тэдээндэ үгтэхэ,—гэжэ ажалай болон ажалаар хангалгын министрэй орлогшо В.П.Кузьмин хэлээ.

Республикын сэрэгэй комиссар Владимир Иванович Корпусов эгээл олон асуудалнуудта харюусаба. Олон ушарта сэрэгшэ хүбүүдэй хаана, хайшан гэжэ, хэдыдэ hаhа бараhаниинь, алуулhаниинь эли бэшэ байна. Түрэлхидтэнь ондо ондоо мэдээсэлнүүд эльгээгдэнэ. Жэшээнь, Загарайн аймагай Эрхирэг нютагай Александр Доржиевай түрэлхид хүбүүмнай хайшан гэжэ hаhа барааб гэжэ мүнөө болоторoо элируулээдүй.

Кононов Сережын алуулhан үдэр баhал мэдэгдэнэгүй. "Февралиин 23-да"—гэhэн түрүүшын мэдээсэлэй hүүлээр, "февралиин 17-до алуулhан" тухай саарhан дахин ерээ.

Олон гэр бүлэнүүд иимэ шалтагаанhаа боложо, hаhа бараhанай үнэмшэлгэ саг соогоо абанагүй. Үнэмшэлгэгүйгөөр мүнгэнэй тэдхэмжэ, страховой түлбэри удааруулагдана. Hаhа бараhан сэрэгшэдэй гэр бүлынхидтэ республиканска больницада бээ үзүүлхэдэнь хүнгэлэлтэ тогтоогдоо гэжэ Элүүрые хамгаалгын минитерство найдуулба. "Хүбүүднай эндээ, Буряад орондоо, алба хэхэ аргагүй юм гү?"—гэhэн асуудал табигдаа.

—Энэ асуудал бидэ эндээ шиидхэхэ аргагүйбди,—гэжэ Л.В.Потапов харюусаба.

Hаhа бараhан 21 сэрэгшэдэй гэр бүлэнүүдтэ республикын Правительствын зүгhөө нэгэ-нэгэ миллион түхэригэй туhаламжа үгтөө. Уулзалгын hүүлээр олон хүнүүд хубиингаа асуудалнуудтайгаар министрнүүдтэ хандahан байна. Республикын аймагуудhаа ерэhэн сэрэгшэдэй эхэнүүд hанамжануудаа хубаалдаба.

Е.ЦЫБЕНОВА.

А. М. ВЕНГЕРОВСКИЙ БУРЯАД ОРОНДО

Россий Федерациин Гүрэнэй Дүүмын Түрүүлэгшын орлогшо А. М. Венгеровский үсэгэлдэр Улаан-Үдэ ерэбэ. Тэрэ Яхадай Республикаhаа манай республикада хүрөөд, эндэhээ Тыва Республикын ниислэл Кызыл хото зорихо юм.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М. И. Семенов, республикын Правительствын Түрүүлэгшын нэгдэхи орлогшо М. А. Спасов, Арадай Хуралай Хэрэгүүдые эрхилэгшэ В. Ф. Потехин аэропорт дээрэ хүндэтэ айлшанаа үгтаба. Россий либерально-демократическа партиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн болохо А. М. Венгеровский Буряад орондо хоёр үдэр соо байхаар хараална. Тэрэ манайда байха үедөө Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповтай, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М. И. Семеновтой, республикын парламентын бүлэг депутадуудтай уулзаха юм.

Үсэгэлдэр Александр Михайлович Венгеровский республикын телевиденеэр үгэ хэлээ.

В. БАДМАЕВ.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. "Хамтын хүсэн ехэ"—Л.В.Потановай Кабанскын аймагаар ябаад ерэhэн тухай; Үбэлдэ хэр бэлдэнэбибди? "Урдынгаа янзаар".

3-дахи нюурта. Дэлгүүр: ажамидарха арга бэдэрхэ. А.Кобелев: "Зуhаланшадай тала хаража..."; Буряад Республикын Арадай Хуралда. "АДПР-эй түлөөлэгшэ hунгагшадтай уулзахань"; Үдэрэй үзэгдэлнүүд. Е.Цыбенова: "Сагаахан "Тойота" hайхан даа..."

4-дэхи нюурта. "Адууhа малда—элбэг тэжээл"—материалнуудай суглуулбари.

5-дахи нюурта. Агуу Илалтын 50 жэлэй ойдо. Н.Сордохонов: "Дайнай ута замда";

6-дахи нюурта. Түрэл хэлэмнай—түшэг хэшэгнай. Ц-Д.Дондокова:"Шулуу шохойhоо сэбэрлэн"...

7-дохи нюурта. Соёлой hонин.

8-дахи нюурта. Түүхын хуудаhанууд. "Джаламын ажабайдалай нюуса"... Спорт.

ХАМТЫН ХҮСЭН ЕХЭ

Л. В. Потаповай Кабанскын аймагаар ябаhан тухай

Хүшэр саг хүрэжэ ерээд байна гэжэ мэдэнэбди. Хүнэй үзэл бодол, абари зан хубилна. Иимэ байдалда hанаа амар, амгалан тэнюун байхын аргагүй ха юм. Оршон тойронхи байгаалимнайшье ондоо болоhондол үзэгдэнэ. Байгал далайн нюруу дээшэлнэ. Сэлэнгэ мүрэн эрьеhээ халижа, hүүлэй жэлнүүдтэ хэды ехэ түбэг бэрхэшээлнүүдые ушаруулааб! Иигэжэ эдэ жэлнүүдтэ газар дорohоо уhанай гарадаг зононууд олошороо.

Буряад Республикын Президент Л. В. Потапов августын 16 ба 17-до Кабанскын аймагаар ябажа, уhанда абтадаг газарнуудые хараа, тэндэ ажahуудаг хүнүүдтэй хөөрэлдөө.

Зунай халуун наран доро уhанай яhала татаашье hаа, досоо тэнигэр бэшэ, ходол үбшэнтэй байна гэжэ тосхонойхид сэхэ мэдэрбэ. Үнэхөөрөөшье саашадаа юун болохоб гэжэ мэдэхын аргагүй бшуу.

Красный Яр тосхондо газар дорohоо уhан гаража, хабартаа газар хахалуулнагүй. Жилино тосхондо ажahуудаг дайнай ба ажалай ветеран Иннокентий Феофанович Оскорбинай гэрэй подполи соо уhан байhаар зандаа. Хартаабхаяа хадагалха газар байхагүй гэжэ тэрэ гэмшээ hэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы огородынь уhанда абташаhан байгаа. Ехэ уhан фермэ хүрэхэhөө гадна, үндэр газарай хүүрнүүдтэ дүтэлhэн байха юм.

Байгал-Худариин болон Ойморой ажахынуудта ажahуутшадые уhан мүн лэ гарза хохидолдо оруулна. Корсаково hууринайхид бултанhаа ехээр хохидоно гэжэ тэмдэглэлтэй. Хэдэн зуугаад гектар сабшалангуудай уhанда абтаашье hаань hууринайхид тэдэниие сабшажа, тэлүүрнүүд дээрэ хээд, хуурай газарта гаргажа хатаана. "Эдэ газарнуудта бүхы наhаараа үбhэ сабшааб, тезд иимэ ехэ уhантай түрүүшынхеэ ушарааб,"—гэжэ ажалай ветеран Владимир Иванович Бадураев Президентдэ хэлэhэн байна.

Энээнhээ урагша Корсаково hууринда хэды гүнзэгы худагууд байдаг hэм! Харин мүнөө шанагаар удхахаар дүүрэн болошонхой... Газарай нюруу доошоо ороно гэжэ нютагай хүнүүд хэлсэдэг байна.

Энэ асуудалда гол анхарал хандуулха саг хүрэжэ ерээ. Даамбануудые бүхэлхэ болоод, ондоошье шухала хэмжээнүүдые абалгада ехэ мүнгэн гаргашалагдаха. Россин хэмжээндэ зүбшэгдэжэ, баталагдан абтаhан комплексно программа (Байгалда хабаатай), мүн хабарай hайрамуудтай, үернүүдтэй тэмсэлэй программа Россин бюджедhээ һомологдохоор хараалагдана. Россин Правительство hүүлшын кварталда энэ асуудал дахяад хаража үзэхэ. Харин мүнөө дээрэ манай мэргэжэлтэд түрүүшын ээлжээндэ мүнгөөр хангагдаха хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлно.

Промышленна продукциин сэнгүүд хүдөө ажахынуудта орходоо 4-5 дахин ехээр дээшэлнэ. Иимэ ехэ илгаае тэнсүүритэй болгоогүй hаа, хүдөөгэйхид урмагүйгөөр хүдэлхэ ха юм. Бүхы табан ажахыда: Шергинэй, Хандалын, Байгал-Худариин, Ойморой совхозуудта, Корсаковай колхоздо адли байдалтайнууд. hүнэй завод эдэ ажахынуудhаа hү үнэгүйгөөр (нэгэ литр hүнэй түлөө 1000 түхэриг түлэдэг) худалдажа абадагшье hаа, 1,5 миллиард түхэриг үриеэ бусаанагүй. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ хүшэр байдалда ажалшадаа талха тарягаар, түлишэ түлеэгээр хангаха гэжэ оролдодогынь hайшаалтай. Үмсын ажахы нилээд ехээр туhалдаг hааб даа. Гэбэшье мүнгэгүйгөөр урагшаа алхам хэхэгүйш... Сентябриин 1 дүтэлшэбэ. Харин үхибүүдтэ хубсаhа хунар абаха мүнгэн байхагүй.

Хайшан гэжэ ажамидархаб? Энэ асуудал хүдөө нютагуудта хэзээ хэзээнэйхиhээ үлүүгээр эрид табигдана. Гэбэшье хүдөөдэ ажahуутшад мүнгэ эринэгүй, харин бодомжотой хуулинуудые абаха, үринүүдые бусааха эрилтэнүүдые. табижа, саашадаа байдал hайжарха гү гэhэн асуудалда тодо харюу хүлеэнэ.

Буряад ороной Президент хоёрдохи үдэртөө аймагай промышленна предприятинуудаар ябажа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаhан, ажалшадайнь hуудал байдалаар һонирхоhон байгаа. Эндэ һонирхолтой проектнүүд, зоримгой шиидхэбэринүүд хүнүүдые гайхуулхаяа болинхой. Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводто ("Тимлюйн АЦИ" гэдэг хизаарлагдаhан харюусалгатай акционернэ бүлгэм) электронно-химическэ технологи тодхон нэбтэрүүлhэнэй үндэhоор шэмэглэл гоёолтын материалнуудые гаргадагаарнь Президент һонирхобо. Мүнгэ танганай хэды дуталдажа байгаашье hаань, завод нёдондо жэл шэнэ цех барижа, ехэнхи түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдыень тодхон хабсараа hэн. Электронуудай туяа гэрэлэй ашаар хабтагар материалнууд дээрэ шэмэглэл гоёолто хэжэ болоно. Модондогү, али мрамор шулуундал адлирхуу үнгэ дүрсэтэйгөөр гоёоходо таарамжатай. Иимэ плита эгээл эрилтэ ехэтэй хүнүүдэй сэдьхэл ханаахаа гадна, бата бэхи байhааараа шалгардаг. Предприятиин хүтэлбэрилэгшэ С. В. Савватеевэй тоолон гаргаhанай ёhоор, тодхон табижа, ашаглалгада оруулхын тула 2,5 миллиард түхэриг хүрэхэгүй байна. Тимлюйн цементын заводой болон Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинадай цемент юулэхэ мэшэгүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха лини байгуулгын хамтын проект республикын Президентын анхарал татаба.

Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинат тухай зорюута тогтожо хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, байгша ондо продукци үйлэдбэрилэн гаргалгаяа нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө hураггүй дээшэлүүлhэниинь онсо шэнжэтэй. Предприяти шэнэ продукци гаргаха талаар саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг. Предприятиин продукци гадаадыншье оронуудта үндэрөөр сэгнэгдэдэг юм. Гэбэшье предприятиин тогтууритай hайн хүдэлмэридэ хэдэн баримта hаад ушаруулна. Нэгэдэхинь, продукци газаашань худалдадаг предприятинуудта валютын агсаан hаад ушаруулна. Хоёрдохинь, түмэр замаар ашаа зөөлгын тарифууд айхабтар түргөөр ургана. Үйлэдбэрилэн гаргаhан продукцияа ашаалжа ябуулхын тула портдо абаашахадаа, бүтээн гаргаhанhаа үлүү ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха байна бшуу. Энэнь үйлэдбэриие ашаг үрэгүй болгоно. Россин Зам харилсаанай министерствэдэ энэ асуудалые шиидхэжэ туршахые Л. В. Потапов предприятиин хүтэлбэрилэгшэ В. О. Гейдебрехтдэ найдуулаа.

Республикын Президент ажалайнгаа хэрэгээр аймагаар ябахадаа, Селенгинскын машина бүтээлгын ба Каменскын хирпиисын заводуудай байдалтай, ажал хүдэлмэритэй танилсаhан, Твороговско болон Кабанскын шубуунай фабрикануудта хүрэhэн, Байгалай электрын сетьнүүдэй коллективтэй уулзаhан байгаа. Хүн зоной олон тоото асуудалнуудта харюусаба.

Дүнгүүдые гаргалгын зүблөөн дээрэ Президент аймагай ажахынуудай болон предприятинуудай хүдэлмэритэй танилсаhанда хөөрөөд, Федерациин Советэй депутат, республикын толгойлогшо hэн хойноо хүдэлмэриингөө эгээл шухала асуудалнуудаар hунгагшадай урда тоосоhон байгаа. Үбэлдэ бэлдэлгэ, бюджетнэ hалбариин хүдэлмэридэ мүнгэ һомололго, ургаса хуряалга, хүн зониие эдеэ хоолоор хангалга, инвестиционно политика, пенсинүүдые түлэлгэ гэхэ мэтэ асуудалнуудаар Президент hунгагшадайнгаа урда тоособо. Аграрна политикын комитедтэ хүдэлдэг Федерациин Советэй депутат байhан тула тэрэ агропромышленна комплексдо гүрэнэй зүгhөө гуримшуулга хэхэ тухай. ороной хүдөө ажахын кооперацы болон газарай кодекс тухай Хуулинуудай проектнүүдые hаяар баталан абаха шухала гэжэ тэмдэглээ.

Президентын советник А. Г. Варфоломеев, хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой зүйлнүүдэй министр А. М. Шевченко, элүүрые хамгаалгын министр Б. Г. Бальжиров, Уhанай ажахын талаар комитедэй түрүүлэгшэ В. С. Молотов болон бусад тусхай тушаалтад Президенттэй хамта ябалсаба.

Буряад Республикын Президентын ба правительствын хэблэлэй албан.

Үбэлдэ хэр бэлэнбибди?

"УРДАНАЙНГА ЯНЗААР"

Үбэлдэ бэлд хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байhан туй асуудалаар Улаан-Удэ хот захиргаанай коллеги болс Захиргаанай гулваагай логшо А. Г. Прейзнер эхи үгэ хэлэхэдээ, мүнөө нёдондонойхидо орхо байдалнай бүри орёс мүнгэгүйгөөр шах заhабарилгаяа хэж түлөөhэгүйгөөр гэж үбэлжэлгэдэ бэлдэхэмнай г

- Теэд ондоо хайш гэхэбибди? Хүн зон хүлдэхөөхэ аргамнай үг Болошогүй гэhэн ушар болохотойень олоогүй hа бэрхэтэй юумэн байха.

Эндэ уригдаhан түлишын-эм хүсэнэй комплексын предприя тинуудай хүтэлбэрилэгш тобшо мэдээсэлнүүдые хэ асуудалнуудта харюусаба. Н түрүүн Улаан-Удын 1-дэхи ТЭЦ эй директорэй уялга дүүргэгш Ф. Барсуков мэдээсэл хэхэ котлоагрегадуудай заhабарилгада онсо тогтоо Заhабарилгын эсэсэй болсо октябриин тэн баг. Худ мэришэдтөө апрель hарг салин hаял түлөөбди, иим байдалда зониие яагаа хүдэлгэхэб?

Улаан-Удын 2-дохи ТЭЦ ахамад инженер А. Г. Боровский мэдүүлhэнэй ёhоор, хүйтэнэй үе хүрэхэ түлишэ нөөсэлэгдэхэг Үбэлдэ бэлдэхэдэ шухала материалнуудые худалд абахада, 250-300 миллион түхэриг хэрэгтэй.

"Тепловик" гэhэн баг предприятиин директор И. М Муняевай, Загорскhуурнай г байрын коммунальна а управлениин директор В. Горбовой, Улаан-Удын дунгай сетьнүүдэй директор В. А. Напартовичой, "Бурят коммунэнерго" предприят директор В. В. Климовэй, горсо захиргаанай дэргэдэхи барилг управлениин ахамад инженер Н. Куц болон бусад тоосоо.

Улаан-Удын Железнодорожно, Советск Октябрьска районуудай гулваанар Н. П. Быков, Г. Айдаев, Н. Ф. Михалев гэгд хөөрэлдөөндэ хабаадахадаа, эн сугларhан зар хүтэлбэрилэгшэдтэ шаа эрилтэнүүдые табиг Районуудай захиргаануудта а амяараа хөөрэлдөө үүсхэхэ г хэлсэбэ.

hанаа зобоомо баримт олон. Жэшээлбэл, Совет районой захиргаанай гулваа Айдаев Солдатска, аэро Сокол hуурину котельнэнүүд аварийна бай Ленинэй нэрэмжэтэ үй ажahуутшад газар дорохи уh дээшээ гараhанhаа улам бүхэли зундаа уhагүй байна мэтэ баримтануудые дурдаб

Улаан-Удэ хот ажahуутшадай 47 проц үмсэлэгдэhэн гэрнүүд соо б Үмсэлэгдэhэн гү, али гэрнүүд соо ажahууна гү - б зон мүнөө үй подъезднүүдэйнгээ үүдэ өөhэдөө бүхэ сонхонуудайнгаа эбдэрхэй шэлынь hэлгэхэ, хуул өө мүнгэ зөөреэр гаралсаха гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ.

Улаан-Удын дулаа сетьнүүдэй директор В. Напартович иигэжэ хэлэ

- Бии байгаа 7 гол сетьнү хабартаа hайса шалгажа, б зунаа заhабарилгаяа хэhээр Саг үргэлжын хүдэлмэришэдhөө гадна, тээhээ хүнүү хүлhэншэлнэбди.

Хайшаншье гэ hаа, ород янзаараа орох Дүршэл ехэтэйбди, бэлэдхэ

В. Л. Напартович үгэнүүд үнэн байhай даа хүсэхэhоо ондоо юумэн үгы

Г.ДАШ

ҮШӨӨ НЭГЭ МАШИНА

Борис Ельцинэй үбшэлhэн тухай дуулахада, хүлеэгдээгүй мэтэ байба. Тэрэниие дахажа ябадаг олон машинануудай дунда hара үлүүтэй сагай саана үшөө нэгэ машина бии боложо нэмэбэ. Тэрэнь нүүдэл реанимациин машина юм.

ТАТАБАРИЯА ТҮЛӨӨ ГҮ?

Борис Ельцинэй дурсалгануудай түлөө абтаhан мүнгэн болон тэрэнэй түлөө абтаха налогууд тухай хэрэг Москвагай сүүдүүдэй нэгэндэ харагдажа байна. Теэд судья Валентина Емышева тус түлбэриин хэмжээн тухай, хаана хадагалагдаhан тухайнь, налог түлэгдөө гү гээд асуулта хэхэhээ арсана. Тиигэжэ эдэ мэдээнүүд Кремлиин нюуса зандаа үлэбэ.

Энээнhээ гадна президентын адвокат Владимир Антиповай хаана ажалладагыень тодоруулха эрилтэ Иона Андроновай табихадань, тэрэнь иигэжэ богонихоноор харюусаба:

- Би 11.488-дахи сэрэгэй частьда подразделениин командираар алба хэдэгби.

Иимэ hонин адвокадhаа ямар сэрэгтэ, ямар зэргэтэйгээр алба хэдэг юм гээд асуухадань, харюусахаhаа арсаба. Гадна адвокат байhанайнгаа түлөө ямар нэгэ салин абадаг гүт, магад Ельцинэй харуулай Главна Управлениин офицер гүт гээд hурахада, Антипов харюусахаяа баhал арсаа.

hонинhоо абтаба.

АЖАЛША ХҮГШӨӨ

Мария Александровна Казанцева бүхы наhаараа хүндэ ажал хэжэ ябаhан юм. Улаан-Удын судна бүтээлгын заводто 40 жэл хүдэлжэ, наhанайнгаа амаралтада гараа hэн. Заводой захиргаанай зууршалгаар табан жэлэй саана "Ургы" гэhэн саад ургуулагшадай нүхэсэлдэ 6 соото газартай болоhон юм. Нүхэсэлэй түрүүлэгшэ Виктор Бабич хүгшөөдэ яhала туhалаа hэн.

Эндэнь зайн галай үгышье hаа, али болохо аргаар зуhалангаа түбхинүүлэн бэлдээ, газараа элдүүрилээ. Малинын, смородинын hөөгүүдые тариhаниинь, үрэ жэмэс жэл бүри элбэгээр ургана. Гадна энэ жэл үгэрсын болон помидорой баян ургаса абажа байнхай. Пенсидэ гараашье hаа, амаржа, налайжа hуудаггүй хүгшөө баян ургасаhаань бүхы түрэлхидтэйгөө хубаалдадаг юм.

Г. САМБЯЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. А. Казанцева зуhаландаа хүршынгөө басагахантай. АВТОРАЙ фото.

Дэлгүүр: ажамидарха арга бэдэрхэ

ЗУhАЛАНШАДАЙ ТАЛА ХАРАЖА...

Мүнөө үедэ Улаан-Үдэ хото шадар саад ургуулагшадай 132 нүхэсэл хүдэлнэ. 40 мянган саад ургуулагшад бүридхэлдэ абтанхай. Бидэнэр, эдэ нүхэсэлнүүдэй түрүүлэгшэнэр, Улаан-Үдэ хотын саад ургуулагшадай советдэй гэшүүд тоотойбди. Тиимэ ушарhаа гансашье өөhэдынгөө нүхэсэлнүүдые хараада абаха бэшэ, харин энэ ажал ябуулгын бүхы дээрээ ямар хэмжээндэ байhые хинажа, урагшалуулха үүлдэтайбди.

Мүнөөдэрэйнгөө амин шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула городой саад ургуулагшадай нүхэсэлнүүдэй зүблөө үнгэргөө hэмди. Гол асуудалнууд гэхэдэ, нэн түрүүлэн hаар, зайн галаар хангалга, дам саашадань нүхэсэлнүүдээ ургэдхэлгэ, хүргөөлгэ болоно.

Гэхэ зуура байгша оной апрелиин 26-да Москва хотодо боложо үнгэрhэн бүхэроссийн земскэ конференци дээрэ саад ургуулагшадай нүхэсэлнүүдтэ федеральна болон нютагай дамдэшэгүй налогууд тохогдоно, энээниие яажа болоулхаб гэhэн хөөрэлдөөн гараа hэн. Онсолбол, пенсионно болон ажалаар хангалгын жасануудта нүхэсэлнүүд юундэ мүнгэ эльгээхэ болоо юм гэhэн асуудал үндэhэтэй ааб даа. Хүн бүхэн ажаhуудалай, ажалай галаар иимэрхүү жасануудта хабаатай ха юм. Огородшод бомоод байхадаа, олзын хэрэг эрхилэгшэдhээ өөрөгүй налогой амбануудые тэдхэхэ болоно гүт?

Гадна дачна участоттаа түмын тула хэды ехэ мүнгө транспортдатүлэнэ гэгшэбибди? Мүнөөхаргын тариф абаад үзэсл гэ. Өрөйдөол хэдэн буудалай, ябаха зуураа, аяар 3 мянган тариг түлэгдэнэ. Хоёр тээшээ" гомодоо, 6 мянгата. Ядархадаа, овощ худалдажа абаа hаам, тиигүй болоно гэжэ шинидэгдэ. Участогуудаа хаясаанай багогшод энэ жэл олошороо.

Эдэ бүгэдые өөhэд хоорондоо бэшэ, харин засагай дээдын зургаануудай хэмжээндэ шиидхээгүйдэ аргагүй. Эгээл тиимэhээ зүблөөндэ хабаадагшад Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповта бэшэгтэйгээр хандаа hэмди. Табиhан асуудалнуудтамнай зүб тээшэнь шиидхэбэри олдохо бээ гэhэн найдалтайбди.

Минии "Солнечный" нүхэсэлые даажа абахада, 800 участок эзэтэй болонхой, түбхинэжэ байhан юм. Мүнөө участогуудаймнай тоо 2000-hаа дээшэ гараа. Иигэжэ үнгэрhэн жолдэ миин hуугаагүй, энэ саадаа нилээн хүгжөөхые ороолдоо гэшэбди. Мүнгэн hангай, эд хэрэгсэлнүүдэй дутамаг, гайтай сагта шэнэ газар элдүүрилхэ гэшэ угаа бэрхэтэй болонхой. Уhаар хангалга заримдаа үдэр бүри толгой үбдэхоонэл даа.

Гэбэшье ажахын харилсаануудай талаар анханhаа дүршэлтэй тула арга хургыень ологдоно гэшэ. Нүхэсэлэй хүл дээрээ гаража ядажа байхада, манай заводой профком бидэниие таhа "бажуугаад", манай заабаряар лэ хүдэлхэ ёhотойт гээ бэлэй. Тэд би өөрынхөрээл болооб. Ушар юуб гэбэл, уhа нөөсэлхэ мантан амhарта, соргонуудые, зайн галай утаhа гэхэ мэтые манда хэншье дээрэhээ үгэнэгүй, өөhэдөөл бэдэржэ олонобди. Тиихэдээ зарим участогуудые "хэрэгтэй" хүнүүдтэшье үгэлсэхэ баатай болоноб. Үнихэнэйшье hаа, бүхэ бэхеэр хэгдэhэн хэрэгсэлнүүдые хямдаар, заримдаа мииитээршье гэхээр сэрэгэй частьнуудтай хэлсожэ олохыем хэн хорихоб? Профком оложо үгэхэ аал? Иигэжэл ажахын хараahаа арга мэхыень оложо байгаад, ажаллаагүй hаа, мүнөө сагта hуула hулhаадни hуухаар.

Иимэ жэшээ бэдэржэ, холо ошолтогүй. Манай хүршэ "Подснежник" нүхэсэлдэ хүтэлбэрилэгшэд саг үргэлжэ hэлгэгдэнэ. Эндэ түрүүлэгшээр ороошод намар-үбэлэй сагта гараа хабсаран hуугаад, салин хүлhэ абаад, хабарай сагай дүтэлхэдэ, тэрьеэдэ юм. Тиихэдэнь хэдэн зуугаад саад ургуулагшад уhагүй хүхылдэнэ, зобоно даа. Иимэ үзэгдэл хааяагүй дэлгэрхэнь ха гээд лэ hанаа зобомоор.

Гэбэшье олоной түлөө оролдохо hэдэбтэй, үүсхэлтэй hаа, юумэн гээшэ тиимэшье найдамгүй гэхын аргагүй. Саад ургуулагшадайнгаа нүхэсэлэй советдэй гэшүүдтэй зүбшөөд, саадаа саашань үргэдхэхэ гэжэ шиидээ hэмди. Иигэжэ харгын нүгөө талын талмайе, мүн дээшээ, ой шадарай газарые элдэб богоно элээхын хүсөөр өөhэдын болгожо абаад, шэнэ нүхэ үрэмдэжэ, соргонуудые тодхожо, зайн галай утаhа татажа байнабди.

"Үгы, шамайе хэн бааланаб, юунэйхи иигэжэ бээ зобооно гээшэбши? Байhан зоноо уhаар хангаад лэ дүүрээ юм гүбэ. Өөрынгөөшье дачада юумэ хэхэгүйш, хара үглөөнhөө үдэшэ болотор зоной түлөө гээд лэ hүндэлхэш. Энээнэйш түлөө хэн шамда баяр хүргэнэб?"-гэжэ hамгамни үгэлдэг. Энэ үгэдэнь үнэн зүб юумэн бии юм. Ехэнхи саад ургуулагшад оролдолгыемни ойлгодог ааб даа, теэд ойлгодогшьегүй зон баhал бии. Заримдаа hанаандаа гомдохош, теэд яахабши, гомдооб гээд миин hуужа шадахагүй hаа?

Нэгэтэ аварида орohон хүм, нэгэдэхи бүлэгэй инвалид гүүлээд байхада, хэсүүл бэлэй. Энээнтэй эбсээд hуухагүйб гэжэ оороо өөртөө тангариглаhан хүм Иигэжэ, сэхыень хэлэхэдэ, ямар юм, бү мэдэе, теэд хаа-яа ямар хүн гэшэбиб гээд бодоод үзэгдэдэг лэ даа. Дайнай үедэ түрэл hуних эдеэ ороодтайхан наhандаа hайса хүдэлөөб, удаань - арми, албанhаа бусахадаа, арбаад жэлдэ ЛВРЗ-дэ булад шудхагшаар ажаллааб. Аварийн hүүлээр хангалгын таhагта хүсэеэ туршаад үзэhэн хүм.

Эгээл эндэhээ уламжалан, заводой хүтэлбэрилэгшэд саад ургуулагшадай нүхэсэлые намда даалгаа hэн хаш. Үгтэhэн газар хайшан гээд ашаггайгаар хэрэглэхэб? Дүтын ойн соорхойдо хүрэтэр хуу сабшаха гү? Али ойн участогые парк мэтээр орхихо гү? Гэхэ мэтээр hайса бодомжолжо үзэхэ юумэн олон ааб даа. Транспортын гаргашын тэнсэлгүй ехэ болоходонь, пилорама арендэдэ абаха гэжэ шиидээ hэмди. Иигэжэ нүхэсэлэйнгөө хилэхашаа барибабди. Хамhабариин багахан ажахытай болохобди. Мүнөө заhабарилгын бригада хүдэлнэ. Саад ургуулагшадта хаа-яа хашаагай модо, энэ тэрэ зүйлнүүд хэрэгтэй болоо hаань, үгэжэ байхын тула эд, материалнуудаа нөөсэлнэбди. Олзын хэрэг бага-сага эрхилжэ, магазин нээхэ hанаатайбди. Ажахын жэжэ-бужа хэрэгсэл, хилээмэ гэхэ мэтые мүнөө наймаалжа эхилээбди.

Тугэсхэлдэнь би саад ургуулагшадтаа иигэжэ хандаха байнаб: "Булталаа оролдоогүй hаа, юумэн бүтэхэгүй. Жэл жэлэйнгээ түлбэриие саг соонь оруулыт, бү удааруулыт. Энэл мүнгыетнай хэрэглэжэ, бүхы хангалга туйлана ха юмбибди. Саадайнгаа зөөриие - уhа бүлэдэг түхеэрэлгэ, бусад хэрэгсэлнүүдые бү эбдыт, энэмнай олдошогүй шухаг болонхой. Урданай саг бэшэ, дээрэhээ хүн юумэ үгэхэгүй. Энэ зөөри - өөhэдынтнай зөөри ха юм".

Баян хэшэг ургаса хуряажа абаха гэбэл, өөhэд хоорондын hайн харилсаатайгаар, бодомжотойгоор оролдөл".

А. КОБЕЛЕВ,
саад ургуулагшадай "Солнечный" нүхэсэлэй түрүүлэгшэ.

Холын ехэ хотонуудаар хүнгэн машинануудые табидаг газарта үхибүүд түр зуура машина угаажа, яла-сала болгожо, мүнгэ олодог. Манай хотодо энэ жэшээ баhал дэмжэгдээ хаш. Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжаар машина табидаг томохон талмай бии. Тэндэ наймаа харахаяа машинаар ерэhэн хүнүүд олон. Энэл үедэ үхибүүд машинын ээндэ дүтэлжэ, аршаха, угаахаяа мэдүүлдэг. hарahаа үлүү хүдэлжэ байhан дунда hургуулиин hурагша Дима Переляев ажал тухайгаа хөөрөө hэн.

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

"САГААХАН "ТОЙОТА" hАЙХАН ЛЭ..."

- Суббото, воскресенидэ эндэ машинануд үсөөн байдаг. Эндэ hургуулиин хүүгэд бэшэ, мүн оюутад, эрэшүүлшье хүдэлдэг. Үдэртөө 30-50 мянган түхэриг олодогбди. Машинын ээзэhээл болохо: хэн - 15 мянга, зариман - 10, үгышье hаа - 20 мянга үгэхэ. "Мотом" фирмын япон машинануудые угаадагбди, манайхинай машинатай жолоошод үсөөн хандадаг. Хажуудань япон машина аршажа байhан хүбүүнтэй танилсабабди. Технологическа университедэй 4-дэхи курсын студент, христиан шажанай бүлгэмэй гэшүүн байбал.

- Манай бүлгэмэй хэдэн хүн эндэ хүдэлдэг. Дайнай болон ажалай ветерануудай хүнгэн машинануудые түлөөhэгүйгөөр угаадагбди. Энэмнай нигүүлэсхы сэдьхэлэй хэрэг болоно. Зарим мүнгээ христиан шажанае дэмжэхэ хэрэгтэ дамжуулдагбди.

Сагаан машина угаахада hайханаар харагдадаг, хара "Волга" аршахада, үнгэнь гоё болодог гэжэ тэрэ үдэр хүдэлжэ байhан залуушуул хөөрөө бэлэй.

Адаглажа харахада, ажалдаа hайнаар хандана гэхээр, хүн бүхэниинь сонхо сэбэрлэдэг ба лончигтой, нойтон, хуурай аршуултай, щётко, губкашье хэрэглэнэ. "Гоёхон лэ машинануд, гансал манай бэшэ даа", - гээ бэлэй үхибүүдэй нэгэн. Зүб лэ даа.

Е. ЦЫБЕНОВА.

Буряад Республикын Арадай Хуралда

ЛДПР-эй ТҮЛӨӨЛЭГШЭ hУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАХАНЬ

Россин Федерациин Парламентын доодо палатын түрүүлэгшын орлогшо Александр Венгеровский августын 22-то Улаан-Үдэ ерэжэ, hунгагшадтай уулзаха зорилготой байhанаа мэдээсэбэ. Россин Гүрэнэй Думын ажал ябуулга тухай, либерально-демократическа партиин зүтhөө hунгагдаhан депутадуудай ябуулhан үдэлмэри тухай асуудалаар тэрэ hунгагшадай урда тоосохо гүсэлэнтэй.

А.Венгеровский hунгагшадтай уулзаха, республикын президенэр үгэхэлэхэhээ гадна, мүн Буряад Республикын Президент Л.Потаповтай, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.Семёновтой уулзаха, политическэ байдал тухай республикын парламентын депутадуудтай хоорэлдэхэ, хэдэ эдэн предприятинуудта ошохо, болондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдтэй пресс-конференци үнгэргэхэ гэжэ хараална.

ЛДПР-эй хүтэлбэрилхы түшаалтад манай республикые алгасан гарадаггүй юм гэжэ hануулая: үнгэрэгшэ жэлдэ тус партиин хүтэлбэрилэгшэ Владимир Жириновский Улаан-Үдэдэ ерэhэн, hунгагшадтай уулзаhан байгаа.

ХУУЛИИН ХҮСЭНДӨӨ ОРОХОНЬ ХҮЛЕЭГДЭХЭ ГҮ?

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгууламжын, нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын, хуули ёhоной, гурим заршамай талаар комитедэй заседани дээрэ "Буряад Республика дотор нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай hунгалта тухай" асуудал зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Тус Хуулиин проект июнь hарада боложо үнгэрhэн сесси дээрэ хаража үзэгдөө hэн. Удаадахи сесси дээрэ нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай hунгалта тухай асуудалаар мүн лэ шанга хөөрэлдөөн болохоор хүлеэгдэнэ.

Буряад Республикын харьяата газар дээрэ алба хэдэг сэргшэд hунгалтада хабаадаха гү, али үгы гү гэhэн асуудалаар арсалдаан болоо. Тэрэшэлэн hунгалтын урда тээ захиргаанай гулваануудта кандидадуудта мүнгэ hомолхо, hунгалтын урда тээ идхалгын хүдэлмэри ябуулха болзор тогтоохо гэхэ мэтэ олон асуудал Арадай Хуралай ээлжээтэ сесси дээрэ шиидхэгдэхэ болоно.

Арадай Хуралай комитедэй түрүүлэгшэ В.Марковай мэдээсэhэнэй ёhоор, нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудые байгуулха тусхай саг болзор тогтоохо тухай Хуулиин проект республикын Президентын захиргаан бэлдэжэ байна. Тодорхойлон хэлэбэл, нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануд дүрбэн жэлэй туршада Хуулиин хүсэд хүсэндөө ороторнь дамжан оролгын саг болзортой байха юм ха.

Иимэрхүү дамжан оролгын үе саг Россин, Буряад Республикын Конституцинуудай эрилтэнүүдтэ тааралдана гэжэ тус проект зохёогшод тоолоно.

Буряад Республикын Арадай Хуралай хэблэлэй албан.

Таманска дивизиин командир байhан генерал Евневичые 14-дэхи армиин главнокомандалагшаар томилhонтой дашарамдуулан, Политическэ хашалга хамалганда орогшодой холбоон, Алуулагшадай түрэлхидэй болон дүтынь зоной нэгэдэл, "Союз"

МЭДҮҮЛГЭ ХЭБЭ

гэжэ хүдэлөөн, Офицернүүдэй холбоон, "Росси—Приднестровиин түлөө" гэhэн бүгэдэ национальна комитет hая мэдүүлгэ хэбэ.

"1993 оной намар гүрэнэй урбалта хэгшэдэй нэгые, Советүүдэй байшан танкнуудай үхэр буутаар буудагшые иимэ тушаалда томилхо гээшэ Ородой Зүб үзэлтэнэй церквиин мэдэрhэнэй ёhоор ямаршье зэмэгүйгөөр алуулагшадай дурасхаалые бузарлаhан, күндэлөөгүй хэрэг болоно",— гээд тус мэдүүлгэ соо онсологдоно.

Танкнуудай үхэр буунуудаар тэрэ гансашье Совет засаг болоод Конституци буудаа бэшэ, мүн ямаршье зэмэгүй хэдэн мянгаад зониие хосороогоо. Тэдэнэйнь дунда үлбэр болоод үлэhэн үбгэд, хүгшэд, эхэнэрнүүд, үхибүүд бии байгаа гээд эндэ тэмдэглэгдэнэ.

Гүрэнэй урда шахаа тангаригаа үгэхэдөө, түрэл арадайнгаа урдаhаа сэрэг хэрэглэхэгүй гэhэн нангин үгэдөө урбаhан болоно бшуу. Мүнөө Евневичэй 14-дэхи армиин главнокомандалагша болоходонь, Приднестровиин Молдавска республикада юуншье боложо магад гээд ойлгохоор.

Сергей Васильевич Кузьмин коммерческэ "Монолитстрой" предприятида КС-4361 А түхэлэй самоходно пневмогидравлическа кранда арбаад жэлдэ хүдэлжэ ябана. Дүй дүршэлтэй крановщик 7 дабхар томо гэрэй нэгэдэхи блогой hуури табилсахадаа, ехэхэн хубитаяа оруулсаhан байха.

Даруу номгон зантай, ажалай ветеран халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: крановщик С.В.Кузьмин.

С.БАЛДУЕВАЙ фото.

Адууһа малда - элбэг тэжээл

ХҮЛhЭ ГАМНАХАГҮЙ САГ

РЕПОРТАЖ

Мүнөө үедэ хүдөө нютагуудай байгаали, тала дайда ямар гоё болоод байна гэшэб! Хайшаашье хара, хүжэ ногоон ой модон, ургасаяа хүсэhэн, бага сайжа, алтан үнгөөр шарлан татаhан таряалан, элдэбын хүхэ, шара сэсэгүүдээр толботоhон, үбдэг тулама ногоотой сабшалангууд. Эндэ тэндэ тобойлдоhон үбhэнэй hүринүүд. Энэмнай ёhотойл баян хэшэгэй намарай түхэл шарайл даа.

hаяшаг Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудаар ябахадаа эдэ бүгэдые хаража, сэдьхэлээ ханамаар, нюдэеэ баярлуулхаар байгаа hэн. Хэнэйшье мэдэhээр, эндэхи нютагуудай ехэнхи газар дайда тоhо лэбшэhэндэл тарган хүрьhэтэй, наран шиг нойтон хоёрой байбал, бүхы ургамал ногоон пэгшыжэ ургадаг ха юм.

Гэбэшье зун-намарай зулгы hайхан саг богони, мэдээгүй байтар лэ газар дайда үнгэ шарайгаа хубилгажа, ургамал ногоон хагдаржа, шэмэ шүүhэеэ гээжэ эхилхэ гүб даа. Эгээл тиимэhээ мүнөө хүдөөгэй ажалшад яажашье hаань үбhэеэ түргэн сабшажа, хуряажа абаха, таримал ургамалнуудай ногоон намаагаар силос ехээр нөөсэлхэ гэжэ яаранад.

Урда тээнь яhала удаахан саг соо ходо наратай сэлмэг, нилээд халууншье үдэрнүүд байhан аад, зай иигээд хүроо, дээрэhээтнай хура бороо адхахамни гэhэндэл тэрэ үдэр үглөонhоо хойшо тэнгэри "нидхэеэ буулганги", бүтүү хара үүлэнүүдээр хушагдажа эхилээд байгаа hэн.

Мантай ябалсаhан эндэхи "Коммунизм" колхозой туруулэгшэ Г. Г. Варфоломеев [illegible] шье голхорно, hанаагаа зобоногүй хэбэртэй.

- Хайшан гэхэбши даа, хура бороогүй намар гэжэ байдаггүй. Бурханай хайраар тээсгэнэй яhала наратай халуун үдэрнүүд байжа, үбhэ hайса абхуулаа. Гомдолгүй. Мүн баhа таряанай, хартаабхын, сабшалангайшье ногооной үшөө ургаха, хүсэд эдеэшэхэ үедэ бороо хэрэгтэй, - гэжэ Георгий Григорьевич хэлэнэ.

- Теэдшье танай колхоз ехэнхи үбhэеэ абаа бэшэ аал? Мүнөө танда бороо ехэ аймшагтай бэшэ ёhотой, - гэжэ "Земля Мухоршибирская" газетын хүдэлмэрилэгшэ В. Р. Ширдармаев хажуу тээhээнь дуутарна.

- Яhала абаалди даа. Бүхыдөө 10 гара мянган центнер үбhэн hүрилэгдөө. Саада тээнь үшөө 6-7 мянган центнер үбhэ абаха сабшаламнай үлэнхэй. Юрэдөөл аргыень оложо, ойрын үдэрнүүдтэ тэрэнэйнгээ хойнонь гараха аабзабди. Ходо бороо орожо байхагүй юм бээ, гэнэ түрүүлэгшэ.

Иигэжэ хөөрэлдэhөөр ябатарнай, нэгэ набтар хүтэл дабаадхихада нариншаг гол соо эндэ тэндэ табигдаhан олон тоото hүринүүд тэбхылдэнэ. Энэ үедэ бороошье шааяжа эхилшоод, сабшалан дээрэ хүдэлжэ байhан хүнүүдшье харагдабагүй.

- Хуряажа абаhан бүхы үбhэмнай энэ гээшэ. Эндэхи сабшалангай ногоо сабшажа, хуряажа дүүргээд, үбhэшэд Сулхарын гол руу зөөгөө ёhотой. Тиишэ ошоходомнайшье мүнөө тэндэ хүн байхагүй ааб даа. Бороо hуужа орошобо ха юм. Магад звеное даагша Михаил Иванович Екимовтэй уулзаха ааламди, - гээд, Георгий Григорьевич машинаяа дардам харгыhаа хажуу тээшээ полинуудай хоорондуур зурыhан харгы руу залаба.

Үнэхөөрөө, хүнэй гар хороостой гэжэ зүб хэлсэдэг. Эндэ хаража ябахада гайтайл ехэ газарай ногоон хуу сабшагданхай, адагынь 100 hайса гаран hүри табигданхайл хаш гэхээр. Сомоо бүхэнийнь сохом 150-200 центнер болохоор, нилээд үндэроор, оройнуудынь бороогой уhанай тоттохоор бэшээр, шобхогороор нюруулагданхай.

- Эдэш гол түлэб 15-16 үдэр соо эндэ хүдэлөө юм. Бидэ урдань hаа, энэ жэлдэ бии байhан бүхы hэнэгтэй техникээеэ нэгэ томоног звенодо хамталжа, барагхан "нюдарга" болгон зангидаад, хүдэлгэхэ гэжэ шиидээ hэмди. Тус звенодо МТЗ түхэлэй 25 трактор, 9 косилка, үбhэ суглуулдаг 7 агрегат, мүн үбhэ сомодог түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ техникэ хүдэлгэгдэнэ. Мүнөө болоходо энэмнай зүб байгаа. Томо звено халуун үдэрнүүдтэ хоёр наранай хоорондо ехэ газарай ногоо сабшажа, ехэшье үбhэ хуряажа үрдинэ бшуу. Илангаяа сабшалга, хуряалгын хоорондо забhар гарганагүй. Зарим техникынгээ эбдэрхэ, hаатахада нүгөодэ трактор, машинануудаа орондонь табиха аргатай болоно, - гэжэ Г. Г. Варфоломеев хөөрэнэ.

- Июль, августын халуун үдэрнүүдтэ эндэ хүнүүдэй хүлhэн hайсахан адхараал ха даа. Шатама халуун наранай, хүдэлжэ байhан тракторнуудай халуун хамтархадаа юу hайн ха hэм, гэхэдэмни, тэрэ энеэбхилээд, иигэжэ хэлэнэ:

- Манайш таряаша зон үбhэ, таряа хуряалгын үедэ хэн хэды шэнээн хүлhэ адхааб, хэды ехэ эсээб, сусааб гэжэ тооложо, тоосожо байдаггүй. Хэрэгтэй болоо hаань, бүхэли үдэр соо ойро зуура hуужа сайлаад лэ ябаха зон. "Зун-намар - хара хүлhэн, үбэл - өөхэ мяхан" гэжэ зон хэлсэдэг ха юм. Хүлhэеэ hайса гаргаагүй hаа, хайшан гэжэ малаа тэжээхэ, оohэдынгөө эдихэ юумэ абахабши.

Уданшьегүй үбhэшэдэй отогто ерэжэ, "бага Екимов" гэдэг алдартай бригадир Михаил Екимовтэй уулзабабди. Юундэ "бага" гээ юм гэхэдэ, тэрэнэй эсэгэ Калистрат Иванович (ехэ Екимов) олон жэлдэ баhал бригадираар хүдэлhэн. Эдэмнай уг унгяараа, шуhа мяхаараа таряаша зон. Михаил Ивановичай хоорэжэ, хүдэлжэшье байхыень харахада, түбшэн даруу, бата бэхи хүн гэхээр. Тэрэ ажал тухайгаа олоншье юумэ хэлэбэгүй. Харин түрүүшын ээлжээндэ механизаторнуудаа үлөөн дутаангүй нэрлэбэ.

Звенодонь 46 хүн хүдэлдэг байна. Тэдэнэй дунда ямаршье хүдэлмэри хэхэдээ найдамтай, гэдэргээ харангүй ябадаг механизаторнууд В. А. Оленников, А. Ф. Будников, Л. С. Оленников, А. А. Федоров, И. И. Гусляков, А. Н. Попов, И. Д. Сапожников, юрэдөө бултыень нэрлэхын аргагүй. Бултал оор оорыншоо урдахи ажалые жэншэдгүй бүтээжэ ябадаг хүнүүд.

[illegible] ганса 830 гектараи хээрын сабшаланhаа гадна, үшөө 242 гектар олон жэлэй ногооной ургаса абаха, баhа 900 гектарта таригдаhан холимол таряанай ургасаар 7000 шахуу тонно сенаж, силос дараха, 800 гектарай зеленко хуряаха байнабди. Үшөө хүлhэ hайсахан гаргаха ажал бии даа, - гээд, бригадир энеэбхилнэ.

Үбhэшэдэй али олон бэрхэшээлнүүдые, заримдаа хүшэршье байдалые яажа дабан хүдэлжэ байhаниие эндэ дурдабагүйбди. Харин үдэр бүри хара хүлhэеэ гамнангүй адхаруулжа байhан хүнгэн бэшэ ажалтай эдэ зондо бүхы хүдэлмэриингоо хойно амжалтатайгаар гараха, урдахи зорилгөө заатагүй дүүргэхыень хүсөөд, тэндэhээ ябаа hэмди.

М. НАМЖИЛОВ.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

НӨӨСЭЛЖЭ ЭХИЛЭ

ФОТО-МЭДЭЭСЭЛ

Хоёр зуугаад гектар талмайда силосэй ургамал хуряаж[illegible] дүрбэн агрегадай хажууда ошоходо, хоёр трактор[illegible] hуунхай, зүдхэжэ байба.

- Ямар ехэ шабар ш[illegible]оха гээшэб...

- hаяшаг эндэмнай гурбан үдэр бороо орожо[illegible] байнал даа, - гээд, механизатор Владимир Никол[illegible] Иванов гэмэрээ hэн.

"Прибайкалец" колхозой нэгэдэхи эгээл томо отде[illegible] силостэ орохо ургамал hайнаар гаранхай. Үнинэй хү[illegible] ябаhан отделениие эрхилэгшэ Виктор Угрюмов, а[illegible] агроном Галина Новосёлова гэгшэд энээнэй тулада[illegible] ороддоо hэн.

- Владимир Николаевич, витаминтай гурил мүнө[illegible] бэлдэхэ гээшэ гүт?

- Залуу бодо малда энэ тэжээлэй хэды сэнтэйень ойл[illegible] hаа, тоhо-түлишын болон бусад материалнуудай үн[illegible] ехээр дээшэлээ гэжэ мэдэнэбди. Ногооной [illegible] үйлэдбэрилдэг АВМ-0,6 гаргаша ехэтэй байна. Мүнөө [illegible] витаминаар элбэг тэжээл бэлэдхэхэгүй гэжэ шиидэ[illegible] гэжэ үнинэй механизатор, урдань АВМ-06 агрегадта худ[illegible] В. Н. Иванов хэлээ hэн.

hүүлэй мэдээгээр силосэй нүхэн дээрэ мянгаад [illegible] холимог горох обёостойгоор асарагдаад байна.

С. БА[illegible]

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: жолоошон Александр Кол[illegible] силос дарагдана.

Автора[illegible]

Уншаа, дуулаа hэн гүт?

hОНИН БАЙЖА МАГАДГҮЙ

Полесьедэ ажahуудаг байhан Иосиф Юрьевич Филидовичые "Белоруссиин Иван Сусанин" гээд нэрлэдэг юм. Липичанская Пуща тосхондо ажahуудаг энэ үбгэн 1942 оной декабрь соо партизануудые абаржа, гансал өөрынгөө мэдэхэ олтирог дээрэ дахуулан абаашаад, нюуhан байгаа.

Энээн тухайнь дуулаhан фашистнууд 68-тай Филидовичые тиишэнь абаашахыень баадхаба. Үбгэн зүбшөөhэн хэбэр үзүүлээд, hуни орой болотор тэдээниие намаг соогуур дахуулан зайба. Немецүүд үбгэнэй hаналые таагаад, тэрээниие алабашье, Белоруссиин гүнзэгы намагууд соо бултадаа хосорhон байха юм.

Олохон жэлнүүдэй үнгэрhэн хойно партизануудай холбоошон "Шэн зоригой түлөө" медаляар шагнагдаа hэн. Нэгэ бага ехэ шагнал, олдоогүйл даа...

...

Алдарта лётчик Алексей Маресьев алба хэлгээеэ хилын харуулай сэрэгүүдтэ захалhан юм. Харин тэрэнэй баатаршалга тухай уран зохёолшо Борис Полевой бэшэ, харин журналист Василий Ильенков нэн түрүүн бэшэжэ, 1943 оной зун "Красная звезда" hониндо очерк гаргаа hэн.

Тиигэбэ ябашье Борис Полевой материалаа түрүүн бэшээ hэн. "Правда" hониной ахамад редактор Пётр Поспелов лётчик тухай очеркыень Сталинда харуулаа. Тэрэнь хүлгүй зониие самолёдуудта hуулгадаг болобо гээд немецүүдтэ наадалуулхабди гэжэ хэлээд, толилхыень хорибо. "Красная звезда" hониндо гаргагдахадань, Сталин ойлгоошогүй болоо юм гэдэг.

("Щит и меч" hонинhоо).

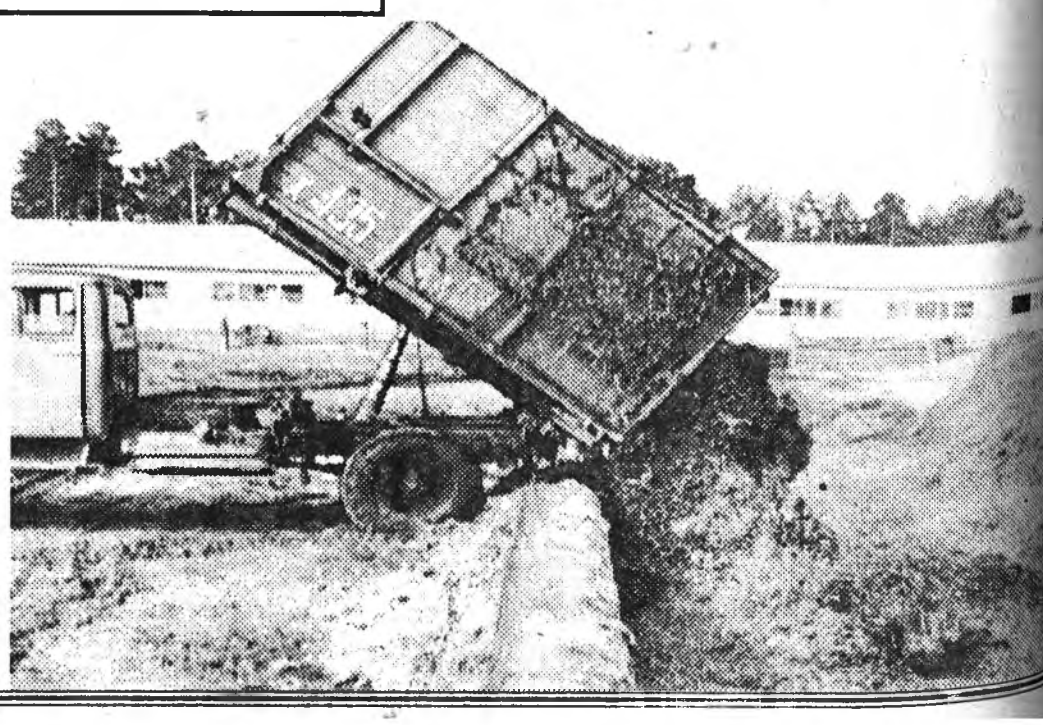

АГУУ ИЛАЛТЫН 50 жэл

ДАЙНАЙ УТА ЗАМДА

...шалхы харгы замни ута, ...р байгаа. Смоленскhээ ...инград хүрэтэр дайлалдаhан, ...ков, Одессэ хотонуудые ...стнуудhаа сүлөөлэлсэhэн, ...р мүрэниие гаталан ...ан, хододоо түрүү зэргэдэ ...ан хадаа, оло дахин ...таhан хүм. Шарханууди ...рна, уе мүсэмни үбдэнэ. ... тиигэбэшье, аймшагтай ...й галдүлэн соогуур амиды ... бусаха аза талаантай ...ихадаа золтой хүнби гэжэ ...шаб. Хэды олон дайшалхы ...дни дайнай ута замда ...ан унаа гээшэб! Доржо ...ни, гурбан үеэлэнэрни ...ла бусаагүй...

...рэ гэhээр 50 жэл ...бэшье, байлдаануудые ...рилта болон илалтануудые ... дайсанhаа сүлөөлэгдэhэн ... hуринууд тухай ...шагүйб. Эхинhээнь абан, ...нь дурсаха болоо hаа, ...м ааб даа. Нэгэ хэдэн үйлэ ...гүд тушаа дурсахамни.

...1 оной декабрь соо Шэтын ...стиин дэбисхэр дээрэ 116-... Забайкалиин стрелково ...ни бүридхэгдөө hэн. Би ...ой командирай тушаалтай ... Эшелонhоо бууhаар лэ ...ничи хото шадар боложо ...ан байлдаанда сэхэ ...бди. Погорелое тосхоной ...болоhон тулалдаан элеэр ...адаг. Энэ тосхон абахын ...немецүүд тон ехэ хүсэ ...үлээ. Ганса манай ...оной эзэлhэн окопуудта ...лахуу фашист добтолоо ...й, 6 танкhаа гадна ...клериин болон ...медуудай хүсэтэ ...элгэтэй эдэнэр манай ...н талые үсэд нэтэрүүгээр ...э шадаба. Тэд бусад ...нүүднай түрилгын ...шье hаа, гурбан сүүдхын ...ада энэ тосхониие ...алжа, гэдэргээ сухарингүй ... бэлэй. Минии взводой ...шэд 1 танк дэлбэлээд, хэдэн ...д дайсадые үгы хэhэн ...а. Буряад оронhоо дайнда ...hон хубүүд - сержант ...н Хамаганов, Иван ...ьцев, Владимир Бондарев ...хэгээр байлдаа. Улаан-...о сэргэй албанда ...даhан врач Евгения ...новна Константинова ... дивизиин медсанбадта ...агшадые аргалдаг hэн.

...2 оной августын эхеэр ...ниемнай Сталинградска ... шэглүүлбэ. Стрелково ...ахи полкын 3-дахи ...оной штабай начальнигай ...лтай байгааб. ...ониемнай капитан Петр ...нов ударидадаг, шанга ...э табидаг, бэрхэ командир ... Сталинградhаа баруун-...оо, Котлованки, ...алгын станци шадар ...лдаад, удаань хото соо ...ди эзэлжэ, дайсадай ...лгонуудые гэдэргэнь ...шо hэмди.

1942 оной август соо немецүүд Сталинградые газартай худхажа, үнэhэн тоброг болгохо гэжэ үдэр, hүнигүй бомбододог байгаа. Августын 23-да, жэшээнь, 300 шахуу самоледой хара харсагануд мэтэ хото дээгүүр элижэ, забда залигүй бомбо хаяжа байhые элеэр hанагшаб. Нефтьтэй цистернэнүүдэй тэhэрхэдэ, Волго руу урдан ороhон галта бодос мүрэнэй эрье шадар гал дүлэндэ абташоо hэн. Иигэжэ, үдэр hүнигүй бомбодоhоной удаа немецүүд добтолго хэжэ, манай сэрэгшэдэй эсэргүүсэлтые зарим тээ түрижэ шадаба. Түмэр замай вокзал тэдэнэр эзэлээд, Волго хүрэтэр оройдоо 700-800 метрэй үлөөд байхада, үсэдөөр добтолжол байба.

Аймшагтайл тулалдаануд болоо hэн даа... Үдэртөө 6-8 дахин добтолго хэдэг дайсаниие гэрбүхэнэй, үйлсэ бүхэнэй түлөө тэмсэжэ. гэдэргэнь тэхэрюулдэг hэмди. Сталинградай үйлсэнүүдээр олон зуугаад, мянгаад дайсадай үхэhэн бэенүүд хэбтэгшэ бэлэй. Батальоноймнай санинструктор Пелагея Петращук эдэ hүрөөтэй үдэрнүүдтэ шархатаhан сэрэгшэдтээ түрүүшын туhаламжа үзүүлдэг hэн. Байлдаанай гал дүлэн соробхилжо байhан газарhаа аяар 125 шархатагшадые тэрэ шэрэжэ гаргаhан байна. Пелагея Петровна Петращук командованиин үүhээ Ленинэй орденд зууршалагдаа бэлэй.

1942 оной ноябрьда хүндөөр шархатабаб. Дайшалхы нүхэдни хани халуунаар госпитальдо үдэшөө hэн. Эвакогоспитальдо аргалуулаад, Ульяновск хотодо батальонуудай командирнуудай курсануудта hуралсал гарабаб. Резервын 37-дохи стрелково бригадын пулеметно батальоной командираар томилогдоо hэм.

1943 оной августын 15-да генерал-лейтенант Жадовай командалдаг 5-дахи гвардейскэ армиин 14-дэхи стрелково дивизиин 41-дэхи полкын нэгэдэхи гвардейскэ батальоной командираар томилогдобоб. Удаань Харьковска болон Днепропетровско областьнуудай хото, hууринуудые сүлөөлгэдэ хабаадалсааб.

1943 оной октябриин тэн багаар манай часть Днепрэй эрьедэ тулан зогсобо. Полкын командир бидэниие сугтлуулаад, Днепр гаталха захиралта соносхобо. Энээндэ бэлдэхэ хоёр сүүдхэ саг үгтэбэ... Шамдуу түргөөр hаланууды тухеэрhэн бидэнэр үүр хираанаар үргэн мүрэниие гаталхаар зэhэнхэй зогсобобди. Ракетэнүүдэй дохёогоор хэдэн зуугаад хүн hаланууд дээрээ гараад, Днепрэй нүгөө эрье тээшэ тамаран тэгүүлбэ. Мүрэнэй тэг дунда хүрэтэр абяа шэмээгүй байба. Тэд үглөөнэй мананай таража тээшэ галзуурhан мэтээр добтолбо. Үдэрэй туршада хэдэн дахин добтолходонь, бидэнэр гэдэргэнь сохёод лэ байгаабди. Иигэжэ байхадамнай сапернууд понтон хүүргэ татаба. Армиин гол хүсэнүүд манай эзэлhэн плацдармда гараад, шанга добтолго хэжэ, дайсаниие гэдэргэнь түриhэн юм.

Дайсанай hабарта байhан хото, hууринуудай hандарhые, совет хүнүүдэй үзэhэн гасалан зоболонгые харахадаа, хэрзэгы фашис арьяатаниие үзэн ядаха, тэдээнhээ үhөөгөө абаха хүсэл түрэдэг hэн.

1944 оной мартын 29-дэ болоhон добтолгын үедэ хоёр хүлөө шархатаад, Ташкентдэ госпитальдо хахад жэл шахуу аргалуулааб. Удаань тэрэл жэлэй сентябрьда Прибалтийска 2-дохи фронтын офицернүүдэй курсануудта багшалааб, эндэл Илалта угтааб. 1945 оной сентябриин 15-да сэрэгэй албанhаа табигдаа хүм.

ВЛКСМ-эй болон партиин обкомдо, мүн парткомой секретаряар хүдэлөөб. БГПИ-гэй КПСС-эй түүхын кафедрын доцент, түүхын эрдэмэй кандидат болооб. Дайшалхы болон ажалаймни зам Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I ба II шатын орденоор, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденоор, мүн олон медальнуудаар сэгнэгдээ. "50 жэл соо КПСС-эй зэргэдэ" гэhэн тэмдэгээр шагнагдааб, "РСФСР-эй арадай эрдэм hуралсалай отличник" гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байнаб.

Доржо Дансаранович Сордохонов ахамни дайнай урда тээ багшанарай институт дүүргэhэн юм. 1942 оной hүүл багта армида абтаад, 212-дохи стрелково дивизидэ взводой командирай тушаалда байлдаа. 1943 оной октябриин 12-то Могилевско областиин Глушки тосхониие сүлөолхэ үедэ баатарай үхэлөөр унаhан, тэндэ хүдөөлүүлэгдэhэн.

Аюша, Жалсан, Намсарай үеэлэнэрни мүн лэ дайнhаа бусаагүй. Түнхэнэй аймагай багахан Шараhан тосхонhоо 60 хүн дайнда мордоод, 39-ниинь гэдэргээ бусаха заяагүй байшоо. Нютагаймни сэрэгшэ хүбүүдэй дурасхаал хэтэ мүнхэ ороhохо болтогой!

Матрена Сократовна Шалтыкова хани нүхэрни мүн лэ дайнда хабаадаhан юм. Брянска болон 2-дохи Прибалтийска фронтнуудай эвакогоспитальдо врачаар хүдэлhэн байна. Эхэ оронойнгоо үндэр шагналнуудта хүртөө. Дээдэ категориин врач, Буряад ороной болон Россин Федерациин габьята врач гэhэн нэрэ зэргэтэй.

Н. СОРДОХОНОВ,
дайнай инвалид,
запасай майор.

ТҮРҮҮШЫНХИЕЭ

hүүлэй үедэ манай республикада эхэнэрнүүд олон эмхинүүдэй, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдоор томилогдоно, ехэ харюусалгатай ажалые бэе дээрээ даажа абана. Жэшээлбэл, Лидия Чимитовна Нимаева Россин Федерациин Федеральна Соведэй депутат, Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо, Эльвира Борисовна Дудина—республикын Национальна банкые эрхилэгшэ, Галина Васильевна Шлыкова—республикын финансын министр, Светлана Ивановна Найчукова—Загарайн бройлерно фабрикын директор гээд дурдалтай.

hаяхан эхэнэр хүн Искусствын академиин ректорээр анха түрүүшынхеэ томилогдоhон байна. Энэ хэн бэ гэхэдэ, педагогикын эрдэмэй кандидат, доцент, Буряад Республикын эрдэм hуралсалай габьята хүдэлмэрилэгшэ Раиса Ивановна Пшеничникова болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүүшын эхэнэр ректор Р.И.Пшеничникова.
С.БАЛДУЕВАЙ фототекст.

УЛААН ХЭРЭЭhЭНhЭЭ -ҮДЫН ХООЛ

Мүнөөнэй социально-экономическа байдалай доройтон уналгаhаа эгээл ехээр хохидоhон зондо Улаан Хэрээhэнэй бүлгэмэй республикын таhаг хаба шадалаараа туhалжа байдаг. hара бүхэнэй арбанай үдэр энэ бүлгэм тулюур байдалтай хүнүүдтэ түлөөhэгүй үдын хоол хубаадаг болонхой.

Энэ үдэр 300-400-гаад хүниие эдеэлүүлжэ гаргадаг. hүүлэй үедэ хүүгэд түлөөhэгүй үдын хоол эдихэеэ олоор ерэдэг болонхой. Социумбанкын коллектив (директорынь В. Н. Егоров) эдэ гаргашануудые даажа абанхай. Харин "Дюнан" фирмэ (директорынь И. С. Манжеев) кафогэй байрые үдын хоол баригшадта эдэ үдэрнүүдтэ үгэдэг юм.

Иимэ үдэрнүүдтэ Улаан Хэрээhэнэй бүлгэмэй Буряадай таhагай хүдэлмэрилэгшэд хотын зонhоо ороhон элдэб гутал, хубсаha тулиhан хүнүүдтэ тараажа үгэдэг.

Т. САМБЯЛОВА.

САСУУЛААД ТУРШАЯЛШИ...

Муу муухай совет сагай хойшолон, тоталитарна засаг гэхэ мэтээр балмад шашалган үргэлжэлhөөр. Хашартай болодоггүй юм гээшэ гү? Тиимэhээ нэгэ асуудал абаад, сасуулаад үзэелши. Ельцинэй Гүрэнэй банкые эрхилэгшээр табижа ядаhан, мүнөө энэ уялга дүүргэжэ байhан дамын (госпожагай) "ажалшадаймнай дунда зэргын салин 13 миллион түхэриг болоно" гээд hая мэдүүлхэдэнь, хуухын үнэн үрзымөөр байгаа.

Урдань абаhан салингаараа яhалал барагаар хүрлоод байдаг hэмди. Харин мүнөө? Дунда зэргын салин абаад, дунда зэргын сэнгүүдые дурдаад, сасуулаад туршаялши.

	1989 он (түх.)	1995 он (түх.)	Хэдэн дахин ехэ болооб?
Салин хүлhэн	210	140.000	667
хартаабха	0,1	2000	20000
шанамал колбаса	2,2	13.700	6000
үндэгэн	0,9	4600	5000
сагаан хилээмэн	0,2	900	5000
малай тоhон	3,6	18.000	5000
загаhан	0,6	7000	13000
hүн	0,36	2300	7000
архи	10	4000	400

Эндэ 1995 оной мартын дунда зэргын сэнгүүд дурдагдаа.

ХАМГААЛХА ХЭРЭГТЭЙ

Политическэ хашалга хамалганда орогшодой холбоон Прибалтикада түрмэдэ hуужа байhан политическэ ажал ябуулагшадые хамгаалха талаар хэдэн ажал ябуулганууды бэелүүлбэ. Ямаршье зэмэгүйгөөр түрмэдэ hуугшадай дунда Альфред Рубикс Латвида, профессор Миколас Бурокявичус, Юозас Ермалавичюс, Ивано Кучеров, генерал-майор Гинутис Тауринскас болон СССР-эй МВД-гэй хүдэлмэрилэгшэ байhан Александр Слюткин Латвида тоологдоно.

Тиимэhээ эдэ ямаршье зэмэгүйгөөр түрмэдэ hуужа байhан зониие сүлөөдэ табиха эрилтэ табиhан жагсаалнуудые пикедүүд Литвагай болоод Латвиин Москвадахи посольствонуудай дэргэдэ эмхидхэгдэhэн байха юм.

(Хэблэлhээ абтаба).

hҮРГААЛ БОЛОХО АЛАМ?

...онавтикын болон ...улинай дайда шэнжэлгын ...национальна управлениин ...ер байhанаа академик ...үй болоhон хүн сүлөөтэй ...нгаа ехэ болоходонь, ...хайнуудые хэдэг болоо ...Тодоор хэлэхэдэ, хүхоор ...удэй абари зан тон адляар дабтаhан хүүхэлдэйнүүдые бүтээжэ эхилбэ.

Тэдэнь гурбан час болоод лэ hүнишье, үдэршье hаань, бархиралдадаг. Тэдэниие hамааруулхын тулада тусхай кнопко дараха, 10-hаа 30 минута хүрэтэр саг соо үбсүүндээ эрхэлүүлэн нааха, тэбэрихэ хэрэгтэй. Тиихэдэл абяагүй болон hамаардаг.

Эдэ хүүхэлдэйнүүдые бии болгоходоо, арба гараhан үхибүүдтэ нарай үхибүүдэй хойноhоо харууhалха шадабари олгохо hанаатай байгааб гэжэ инженер онсолно. Эхэ, эсэгэнэрэйнь хуулиин наhанда хүрөөгүй байхадань, США-да жэл бүхэндэ 500 мянган хүн түрэнэ гээд hанахада, энэ hанамжань зүйтэй гээшэ ха. Долоон хоног бүхэндэ нэгэ удаа барлагдажа байдаг "Маншети" hонин энээн тухай мэдээсээд, "Залуушуул энээнhээ уламжалан, болгоомжотой байха аалам", - гээд онсолно.

Түрэл хэлэмнай-
түшэг хэшэгнай

ШУЛУУ ШОХОЙhОО СЭБЭРЛЭН

МАНАЙ арад сэсэн үгэ hургаалаа улам гүнзэгырүүлжэ, уе сагайнгаа хүгжэлтэтэй холбон дэбжүүлжэ, сэдьхэлэй шэмэг болгожо, ухаан бодолоо улам гүнзэгырүүлхэ зуураа заха хизааргүй уужам дайдаараа ая гангын анхилаан соогуур алхасаяашье алаг зүрхөөрөө шагнан абажа, абьяас түрэhэн шэнги, гүн ехэ мэдэрэлдэ абтаhан, дээдын ехэ мэргэжэл адисалгаар мүндэлүүлжэ байдаг. Уе сагуудые холбоhон арюун уялга гэхэ - энэ боложол байха хэбэртэй.

Иимэ зохёолнуудай нэгэн болохо монголhоо буряадшалhан үльгэр таабаринуудые үхибүүд болон мүн ехэшүүлдэшье дурадхая. Хэды hонин таабаринууд гээшэб? Шүлэгэй хэмжүүрээр зохёогдохо хэды хурса образуудые харуулнаб! Угсаатанаймнай уран зохёолой гэрэл энэ бишыхан зохёолнууд соо харагдаад байна бэшэ гү? Иимэ ялас гэмэ бүтээлнүүдтэй ушархадаа, баярлан омогорхонгүй байлтай аал?

ӨӨhЭД ТУХАЙГАА ХАЛТА ХЭЛЭХЭДЭ...

Буряад зохёолнуудтамнай мүн лэ ялас гэмэ бүтээлнүүд хэды олон бишье hаа, хүнэй анхаралда орогнуй байшахань аюултай байна. Буряад хэлэ, бэшэгэй гэрэлтэй замда ямар нэгэ тээ шулуутай, яаматай зам юундэ гарахаяа hанадаг байна гэхэшэб?

Энэ ехэ шанартай. Иимэ хүндэлэндэ хүлөө табигшадые холуур бэдэрээд яалай? Мүнөө үглөөгүүр тус бодомжонуудаа бэшэжэ hуухадам, радиогоор багшанарай институдhаа мэдээсэл - дамжуулга - бээ даahан буряад хэлэнэй факультедэй тоготоhоор табан жэл соо ямар амжалтануудые туйлаhанаа, үргэн зонойнгоо анхаралда табиха зуураа, мүн лэ энэ хүгжэлтэдэмнай hаад болохо зүйлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, ород факультедтэй ниилүүлхэ гэhэн "хара альганай" сараа үшөөл байhаар байна гэнэ.

Хүндэтэ нүхэд, буряад хэлэнэймнай хүндэ ехэ боложо, ҮРЭНЭЙ ХЭЛЭН гэhэн эгигэмжэ абаа hэмнай даа. Тоэд тэрэ дороо баярлаад лэ, унинhоо хойшо харшалуулжа үншэрhэн хэлэмнай мүнөө үедэ энэ гомдолоо бараа гү гэhэн асуудал, та нүхэд, өөhэдөө өөhэдтөө табяад үзэжэ, дары хэмжээ абаха зүйлнүүд хэды олон байжа байнаб гээд hаныт! Зам зahагдаагүй, сэбэрлэгдээгүй. Энэ асуудалаар абтаха зүйлнүүд томо гэгшын ашаан болошоод, обойжо байхадань, зосоо үбдөөд... булта сугларжа, "та-таа" гэжэ шанга гэгшээр хашхараагүйдэ юумэ бүтэхэеб байнагүй.

Хэдэй жэлдэ, юун бологшо ааб гээд хүлеэгээд үзэхэдэ, үнөөхил үншэрhэн хэлэмнай үнөөхил обогор зандаа, ашаниинь бүри үндэршье боложо болоо, саhа, бороо доро ород, буряадаар холижо байжа хашхархань бүри шангадаа.

Шагныт. Досоотнай үбдэнэгүй гү? Шагныт, дээдын зургаануд, шагныт, соёл болбосоролдо хабаатай эмхи зургаануд, шагныт, Уран зохёолой холбоондо hуугшад, шагныт, хэлэ бэшэгэй мэргэжэлтэд, шагныт, оюутан болон интеллигенци, шагныт, дары хэмжээ абадаг журналистнууд. Илангаяа Буряадаймнай түб шагнахын ехээр шагнахаhаа гадна, hула харгыhаа гаража, ажаябуулгынгаа шанга харгыда орожо, зон соогоо орожо хүдэлхэ саг ерээ.

Арбаад жэлэй турша соо уран зохёолшодоймнай бүтээлнүүд хэблэгдэн гарахаяа болёод байхадаа, үшөө нэгэ арбан жэл соо энэ хэмж эндээ байгаа hаамнай, үргэн арад зомнай - уншагшаднай буряадаар уншахаяа болиходоо, үгы болохо бэшэ гү? Буряад гүрэн түрэмнай яаха болоноб?

Мүн лэ Россин иимэрхүү асуудалда үсэгэлдэр "Үнэн сэхэеэ хэлэхэ агшам" гэhэн дамжуулгада хүндэтэ академик Дмитрий Сергеевич Лихачев хабаадаха зуураа иигэжэ хэлэнэ: "Хэрбээ гүрэн национальна соёл болбосоролгүй болошоо hаа... гүрэн хадаа гүрэн бэшэ болошоно",- гэhыень дуулахада, энэ хэлэгшыень мэдэжэш байгаа hаа... Буряадайнгаа дэбисхэр дээрэ асараад харахада, досоо үбдэхөөр байна.

Ямар байhанаа, ямаршье болоод байна гээшэбибди? Иимэ хабшуу сагта эзэнэй нюдэн байхаhаа гадна эзэнэй зүрхэ сэдьхэл байха ёhотой ха юм. Нюдэншье, зүрхэншье хүн бүхэндэ бии. Тиимэhээ хүн бүхэн энэ шухала зүйлнүүдээ эзэнэй хараа дээрэ табижа, орон дайдаяа, отог байраяа хүндэ сагhаа аршалхаhаа гадна, болбосорол хүмүүжэлэйнгээ харгые шулуу шохойhоонь сэбэрлэжэл байхын түлөө буряад дэлгэр тэнюун хүмүүжэлээ энэ шухалын шухала хэрэгтээ хэрэглэлсэел даа.

Хүн бүхэн бэе бээ дэмжэжэ, утсаатан эхэ, эсэгынгээ заабаряар харгы сэбэрлэжэ, шулуу түүхэhээ гадна, гүрэн түрынгөө hайханаар мандажа байхые бодоёл даа.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА,
Буряад арадай поэт.

ТААБАРИНУУ

Энгүй торгон,
Эреэнгүй торгон,
Захагүй торгон,
Задагай торгон.
(Та...

Түмэр тогоон
Түмэн хадаahатай.
(Тэнгэри, ...

Шал буурал үбгэн
Нэгэ нюдөөрөө
hүниие харана,
Нэгэ нюдөөрөө
үдэрые харана.
(Тэнгэри, наран, ...

Түрэhэн бэень тэнгэрида...
Тулаhан таягынь газарта...
(Наран, наранай ...

Алтан хаалга хаажа,
Мүнгэн хаалга нээгээд,
Мянган зула аhааба.
(Наранай орожо, hара га...
одо мүшэдэй ба...

Түмэн хониной дунда...
Түнтэгэр сагаан хуса,
(Одо мүшэд, h...

Тоодог шубуун тонгос гэ...
Тугас шубуун мэлтэс гэ...
(Наран орожо, hара га...

Тэрэ дээрэ дэлгэнээд,
Энэ дороо hаалгана.
(Бороо ...

Үүлэнэй саанаhаа
Үнэгэнэй шэхэн шохойго...
(Наранай та...

Хүхэ үхэр
Хөөhөөр бөөлжэнэ.
(Тэнгэри, саhанай ...

Хара морин
Хазааргүй,
Тохомгүй.
(Уhанай ...

Монгол арадай зохёолhоо хабсаргалта

ЭЛЕЭ ШАГШАГА ХОЁР

Урда эртэ сагта Элеэ Шагшага хоёр табан хэлэнэй эрдэм hурахаяа холые зорин ябаба ха. Шагшагань ехэ оролдосотой байжа, хүн шэнги абяан гарана, эн... адууй шэнги инсагаалжа, лимбэ шэнги, шэшэн бүдүүн дуугаар дуулажа hурана. Тиихэдэнь Элеэнь харгы замдаа унта унтаhаар ябажа, уран hайхан дуунуудые шагнабагүй ха.

Элеэгэй нэгэ hэрихэдэ, тоориhэн унаганай инсагаалха дуулдажа байба. Энэниие Элеэ ехээр шагнажа, одоолшье батаар ойлгожо абаhан байгаа.

Иигэжэ тэдэ хоёр бусахадаа, Шагшагань олон хэлэнэй дуугаар дуулажа шададаг, харин Элеэнь унаганай инсагаалха абяанhаа бэшэ ондоо ямаршье хэлэ hураагүй hэн ха гэхэ.

hАРЬhА ЭРБЭЭХЭЙ ХҮХЭ СҮСГЫ ХОЁР

Эртэ урда сагта hарьhа эрбээхэй Хүхэ сүсгы хоёр нэгэ гэр бүлэ боложо ажаhууhан юм гэхэ. hарьhа эрбээхэйнь үглөөгүүр гэртэhээ гараад, hүни бусажа ерэдэг байба.

Нэгэтэ Хүхэ сүсгы эхэнэрынь энэ, юрэдөө, hүни бүри хаана, ошоно гээшэб гэжэ гайхаад, hураха юм байна гэжэ шиидээд, hураба даа.

Тиихэдэнь hарьhа эрбээхэй харюусаба:

- Би шубуудай ехэ сутлааанда ошооб.

Тиигээ hаа, би тэндэнь ошожо хараха юм байна гэжэ Хүхэ сүсгы тодоо... hаин аин заатагүй ошохо байна гэжэ сэхэлдээд, шубуудай сутлааанда ошобо гэхэ. Тиин гэhээнь, нүхэрынь тэндэ байбагүй.

hүни Хүхэ сүсгы бусажа ерээд, hарьhа эрбээхэйнгээ бии болоходо: "Ши иихэдээ юу хэлэнэ гээшэбши? Шубуудай сутлааанда харагдаагүйш",-гэжэ шангарба.

Тиихэдэнь hарьhа эрбээхэй тодожо абаhаар: "Тэрэ гол хоймортонь хэнэй hуужа байhые хараагүй юм гүш?" - гэжэ сад-пяд гэбэ. "Хараа даа, хараа", - гэжэ Хүхэ сүсгы харюусаба.

"Теэд юугээ хараагүйб гэнэш? Тэрэ голложо hуугшань би байгаалби даа, би", - гэжэрхибэ.

Үнэндөө тэрэнь шубуудай хан - Хан гаруруди байгаа.

hэжэг түрэhэн Хүхэ сүсгы үнэн худал хоёрые шалгажа үзэхэ юм байна гэжэ бодоод, hарьhа эрбээхэйнгээ хүлhөө ута нариихан утаhа уяжа, ябахатайнь адли дахалдажа, шубуудай сутлааанда ошоод харан гэhээнь: эгээ дээдэ шэрээдэ Хан гаруруди hуужа байба. Хүлыень харахадань, утаhа hанжуулhан бэшэ. Мүн лэ Хүхэ сүсгы тэндэ hууhан бүхы шубуудан хүл харахадань, нэгэнэйньшье хүл утаhа hанжуулhан байбагүй. Нүхэрынь тэндэ харагдабагүй.

Теэд гайха гэлы ехэ. Хүхэ сүсгы гэр тэшээ ниидэбэ. Ниидэд гээд лэ, зуураа модон дээрэ hуужа амарна. Нэгэ модоной hалаа дээрэ hуугаад, иишэ тиишээ хараашалжа байтараа, зэргэлээ модондо утаhанай hанжажа байхые харажархиба. hард тэрэ модондо ниидэжэ ошоод шагаахадань, өөрынь нүхэр hарьhа эрбээхэйнь холтоhоной забhар руу шургашанхай, наранай гэрэлhээ бээ тэрьелүүлэн хэбтэжэ байбал даа.

- Ши иихэдээ яажа байна гээшэбши? - гэжэ Хүхэ сүсгын асуухада:

- hүүе, hүүе! Саашаа боло, энэ модоншни унахаяа байна. Үни заяанда унашаха байhыень, харин бил түшэжэ унагаангүй байнаб, - гэжэрхибэ.

Иигэжэ hарьhа эрбээхэйн hэнгэргүй худалаар хэлэhэндэ Хүхэ сүсгы дураяа гутажа, иимэ худалша нүхэроо орхёод ябашоо hэн гэхэ.

Энээнhээ хойшо hүни болохолоор, hарьhа эрбээхэй ябашаhан нүхэроо бэдэржэ, hүни дүүрэн hар-hэр ниидэдэг болоо гэлсэдэг.

Тиихэдэ Хүхэ сүсгынь hарьhа эрбээхэйм хэзээ хойноhоом ерэжэ, сүйд татагша ааб гэжэ айдаг болоhондоо толгойнь саг үргэлжэ далтиржа, иишэ тиишээ хараашалан ябадаг болоhон юм гэдэг.

ШАРА ШУБУУН

Шара шубуунhаа юундэ нюдэншни иимэ болооб гэжэ асуухада, шара тоhо эдеэд, иимэ болоо гэжэ харюусадаг. Тиихэдэнь хүлшни юундэ hааритайб гэхэдэ, тоhо үнжэгэнэй хараа бараа хараагүйhоо иимэ болоо юм даа гэдэг. Тархишни юундэ табаг шэнги болооб гэхэдэ, лүн ехэ хүртэжэ, адис ехээр абаhанhаа юм аабза гэдэг. Шэхэншни юундэ хуба болооб гэхэдэ, номой шаньар дуулаагүйhөө байгаа ёhотой гэдэг.

БААБГАЙ ЖЭРХИ ХОЁР

Нэгэтэ Баабгайн Жэрхи хэhэн эдеэ олоб эдэ... hуутарнь, Жэрхи дэ... орожо ерэбэ. Тиихэ... Баабгай:

- Энэ хэнэй эдеэн бэ? - гэ... асууба ха.

- Минии эдеэн даа, - гэ... Жэрхиньшье харюусаа юм аа... даа.

Харин Баабгай тиихэдэнь:

- Ши яагаа hайн дүүгэшэб... би энэ амтатай эдеэшни... садааб, - гэжэ шорга... эльбээ гэхэ.

Энэ эльбүүлhэнhээ, ... Жэрхиин нюрган Баа... hабараараа тамгалhан юм... хара эреэн hудалтай болоо... гэлдэдэг.

hАРААЛЖАН ХАБТААЛЖАН ХОЁ...

Хабтаалжан ... гансахан аад, эрэ түрэлэй ... үндэгэлдэг. Тиин... hарааалжан долоон ... үндэгэлөөд, тэдэнь долоо... эмэ түрэлэй байдаг ха.

Иимэ ушарhаа hараа... Хабтаалжандаа атаарх... жа...

- Муу Хабтаалжаней ... үндэгэниинь эрэ байса... минии долоон соо гансаш... байдаггүй, гэжэ уйдахы... уйдажа, дээрэhээ унажа ... юм байна даа гэжэ, ... хоорэжэ ябатараа, гэнтэ... шуумайн унахынгаа ... зүрхэниинь тэсэнгүй, ... амимни даа гэжэ, далабша... газарта буушаhан түүхэ... гэдэг.

Уншагшадай туршалганууд.

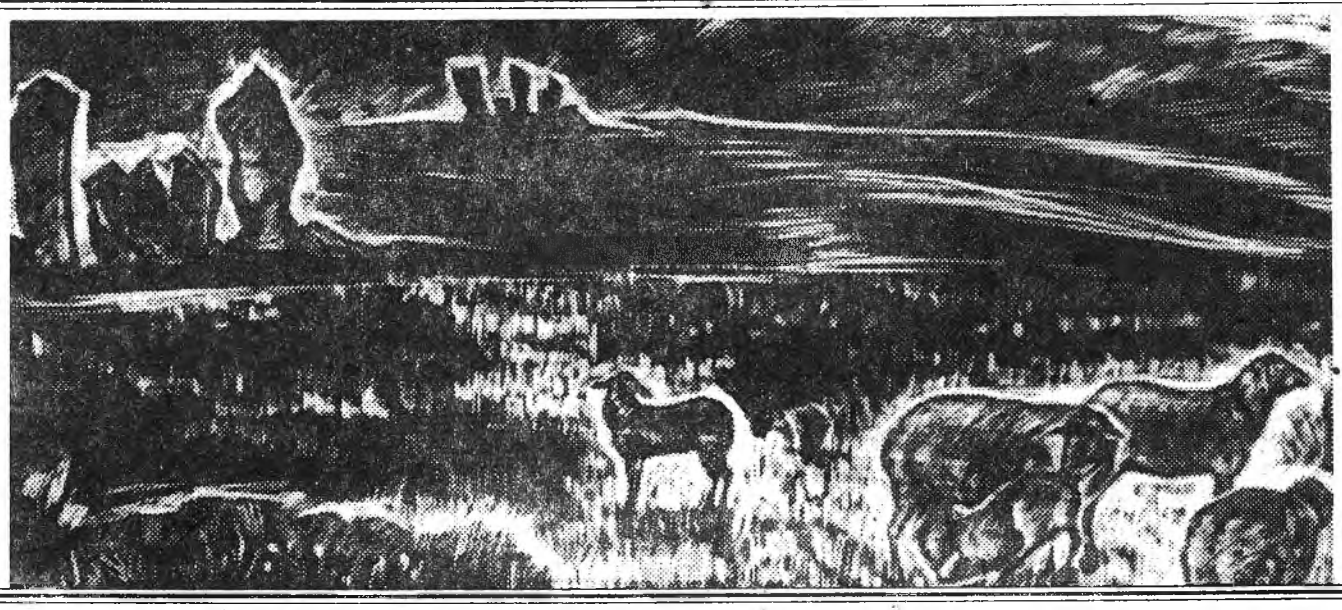

ЮУНhЭЭ АЙДА... БАЙГААБ?

"Экспресс" hонин... заагдаhанай ёhоор дунда... жэлнүүдтэ ажа... французууд юунhээ ... байгааб гэхэдэ, Газарай ... налахаhаа, хара тахалhаа... оронойхидой добтолом... ехээр айдаг байгаа юм ха...

Асуудалда харюусаг... 93,7 процентнь мүнөө... СПИД-hээ, 93,3 проце... ажалгүйдэлгэhөө, 91,1 проц... хара тамхинhаа, 87,6 проц... байгаали бузара... хойшолонгуудhаа, ... процентнь "гурбадахи ту... гаража боломоор аюулт... 69,4 процентнь хари орон... зоожэ ерэ... олошороолгоhоо айдаг ба...

(hонинуудhаа а...

Соёлой һонин

МОГОЙ, ГАЛ ЗАЛГИГША БОЛОН БУСАД

Һаяхан "Чудо-лилипуты против гималайского медведя Мучуна и гигантского удава Кааа" гэжэ нэрлэгдэһэн программатай улаан-удынхидые танилсуулһан байна. "Дружба" театр соо болоһон энэ программа (үдэрэй 3 сагта) хүлөө хүбсаарбэшэ олон зон, илангаяа үргэхинтэеэ ерэһэн хүүгэд ехэ сэдхэл, альга ташаа.

Пудель нохойнуудые һоридог Анетта Растиньяк энэ циркын программатай танилсуулба. Түүн өөрөө ехэл хүшэн солбон, тогтоо зохид бэетэй гимнастка байна, һургаһан нохойнуудынь сэнхилэлгэ доронь эрьелдэнэ, эрьелдэнэ, һүрэлдэнэ. Энэ залуу басаган Улаг-хооронды һоридгын һургуули дүүргэһэн юм.

Хүнүүдые энеэлгэдэг клоун үзэжэ, хүгжэмтэ инструментнүүд дээрэ наадажа байжа хүхеэбэ. Удаань уян хатай, сагаахан шарайтай, шара ута үнэтэй залуухан басаган гаража, гуттаперчевэ басаганай (гимнасткын) упражненинүүдые бишыхан стол дээрэ харуулба.

Энэ басаганай орёо хүндэ гимнастическа этюдүүдые харагшадай анхаралда дурадхахадань, хүнүүд халуун альга ташалгаар уттаба. Иимэ бишыхан стол дээрэ яһагүй мэтээр нугардаг басаган монгол акробадууд болон гимнастканууды бидэндэ һануулаа. Энэ хадаа хэн бэ гэхэдэ, Анетта Манчини мүн.

Олон түхэреэн сахариг түмэрнүүдые дабхасуулан хээд, дээрэнь гаран хүдэлжэ, найгажа, үнөөхи клоумнай жонглёрой бэлиг шадабари харуулба. Туһалагшань сахаригуудые, загаһа зуранхай модохонуудые шэдээд үгэнэ. Нүгоодэнь дээшэнь шэдэнэ. Харахада, ехэ һонин.

Эгээл һонирхолтой номернуудые гал залгигша Влад Патиевски олоной үзэмжэдэ табяа. Түрүүн баабгайханиие хүтэлөөд ябаба, наадхуулба. Эреэн-маряан удав могойн хүзүүень тойрон аһалданхай гаража ерэхэдэнь, хүүгэд ехэ хүхилдэн, гараараа тэрээниие баряадшье үзэнэ. Энэдхэгэй йогой хубсаһаараа ялаганаһан энэ залуу хүн зал соогуур ябажа байжа, могойгоо харуулба. Үхибүүд, илангаяа хүбүүд уттан гүйлдэжэ харана.

Энэ үедэ энэдхэг хубсаһа үмдэһэн басаган тайзан дээрэ хатарна. Удаань модондо гал аһааба. Үнөөхи могой асарһан хүбүүмнай нюсэгэн бэе дээгүүрээ галтай модоороо аалиханаар ябуулхадань, бэень шатанагүй хэбэртэй. Һүүлэй һүүлдэ тэрэ галаа ама руугаа хэжэ унтараана. Гурба дахин гал носоожо, аман соогоо хэжэ, харанхы соо унтаргаана.

Һүүлдэнь бүд дээрэ бутаргагданхай шэл дээрэ (хараһаар байтарнай, үшөө нэгэ шэл алхаар сохибо) хүгжэмэй аялга доро хэбтэхэдэньшье, нюрганиинь ямаршьегүй, шулгараагүй байха юм.

Нэгэ залуу басаганиинь олон хадааһатай, тэбхэр модон хабтагай харагшадай урдуур ябажа харуулба. Тэдэ олон түмэн хадааһатай хабтагай дээрэ Влад Патиевски хэбтэжэ, эди шэдитэеэ танилсуулба.

Нэгэ бүлэ болохо лилипудууд фокуснигой эдитэй, һонинтабяа. Түрүүн баабгайханиие хүтэлөөд ябаба, наадхуулба. Эреэн-маряан удав могойн хүзүүень тойрон аһалданхай гаража ерэхэдэнь, хүүгэд ехэ хүхилдэн, гараараа тэрээниие баряадшье үзэнэ. Энэдхэгэй йогой хубсаһаараа ялаганаһан энэ залуу хүн зал соогуур ябажа байжа, могойгоо харуулба. Үхибүүд, илангаяа хүбүүд уттан гүйлдэжэ харана.

Энэ үедэ энэдхэг хубсаһа үмдэһэн басаган тайзан дээрэ хатарна. Удаань модондо гал аһааба. Үнөөхи могой асарһан хүбүүмнай нюсэгэн бэе дээгүүрээ галтай модоороо аалиханаар ябуулхадань, бэень шатанагүй хэбэртэй. Һүүлэй һүүлдэ тэрэ галаа ама руугаа хэжэ унтараана. Гурба дахин гал носоожо, аман соогоо хэжэ, харанхы соо унтаргаана.

Һүүлдэнь бүд дээрэ бутаргагданхай шэл дээрэ (хараһаар байтарнай, үшөө нэгэ шэл алхаар сохибо) хүгжэмэй аялга доро хэбтэхэдэньшье, нюрганиинь ямаршьегүй, шулгараагүй байха юм.

Нэгэ залуу басаганиинь олон хадааһатай, тэбхэр модон хабтагай харагшадай урдуур ябажа харуулба. Тэдэ олон түмэн хадааһатай хабтагай дээрэ Влад Патиевски хэбтэжэ, эди шэдитэеэ танилсуулба.

Нэгэ бүлэ болохо лилипудууд фокуснигой эдитэй, һонинһаяхан "Чудо-лилипуты против гималайского медведя Мучуна и гигантского удава Кааа" гэжэ нэрлэгдэһэн программатай улаан-удынхидые танилсуулһан байна. "Дружба" театр соо болоһон энэ программа (үдэрэй 3 сагта) хүлөө хүбсаарбэшэ олон зон, илангаяа үргэхинтэеэ ерэһэн хүүгэд ехэ сэдхэл, альга ташаа.

Пудель нохойнуудые һоридог Анетта Растиньяк энэ циркын программатай танилсуулба. Түүн өөрөө ехэл хүшэн солбон, тогтоо зохид бэетэй гимнастка байна, һургаһан нохойнуудынь сэнхилэлгэ доронь эрьелдэнэ, эрьелдэнэ, һүрэлдэнэ. Энэ залуу басаган Улаг-хооронды һоридгын һургуули дүүргэһэн юм.

Хүнүүдые энеэлгэдэг клоун үзэжэ, хүгжэмтэ инструментнүүд дээрэ наадажа байжа хүхеэбэ. Удаань уян хатай, сагаахан шарайтай, шара ута үнэтэй залуухан басаган гаража, гуттаперчевэ басаганай (гимнасткын) упражненинүүдые бишыхан стол дээрэ харуулба.

Энэ басаганай орёо хүндэ гимнастическа этюдүүдые харагшадай анхаралда дурадхахадань, хүнүүд халуун альга ташалгаар уттаба. Иимэ бишыхан стол дээрэ яһагүй мэтээр нугардаг басаган монгол акробадууд болон гимнастканууды бидэндэ һануулаа. Энэ хадаа хэн бэ гэхэдэ, Анетта Манчини мүн.

Олон түхэреэн сахариг түмэрнүүдые дабхасуулан хээд, дээрэнь гаран хүдэлжэ, найгажа, үнөөхи клоумнай жонглёрой бэлиг шадабари харуулба. Туһалагшань сахаригуудые, загаһа зуранхай модохонуудые шэдээд үгэнэ. Нүгоодэнь дээшэнь шэдэнэ. Харахада, ехэ һонин.

Эгээл һонирхолтой номернуудые гал залгигша Влад Патиевски олоной үзэмжэдэ табяа. Түрүүн баабгайханиие хүтэлөөд ябаба, наадхуулба. Эреэн-маряан удав могойн хүзүүень тойрон аһалданхай гаража ерэхэдэнь, хүүгэд ехэ хүхилдэн, гараараа тэрээниие баряадшье үзэнэ. Энэдхэгэй йогой хубсаһаараа ялаганаһан энэ залуу хүн зал соогуур ябажа байжа, могойгоо харуулба. Үхибүүд, илангаяа хүбүүд уттан гүйлдэжэ харана.

Энэ үедэ энэдхэг хубсаһа үмдэһэн басаган тайзан дээрэ хатарна. Удаань модондо гал аһааба. Үнөөхи могой асарһан хүбүүмнай нюсэгэн бэе дээгүүрээ галтай модоороо аалиханаар ябуулхадань, бэень шатанагүй хэбэртэй. Һүүлэй һүүлдэ тэрэ галаа ама руугаа хэжэ унтараана. Гурба дахин гал носоожо, аман соогоо хэжэ, харанхы соо унтаргаана.

Һүүлдэнь бүд дээрэ бутаргагданхай шэл дээрэ (хараһаар байтарнай, үшөө нэгэ шэл алхаар сохибо) хүгжэмэй аялга доро хэбтэхэдэньшье, нюрганиинь ямаршьегүй, шулгараагүй байха юм.

Нэгэ залуу басаганиинь олон хадааһатай, тэбхэр модон

Хитад-манжуур дарлалта дороһоо гарахын түлөө монголнуудай 1911-1915 онуудта тэмсэл тухай асуудал совет болон Россин эрдэмтэд хүсэдһайнаар шудалаагүй гээд онсолхошухала. Эндэ "сагаан толбонуудаг" угаа олон даа гэжэ тэмдэглэмээр.

Жишээлхэдэ, Баруун Монголой Кобдогой хушуунда засаг гартаа абаад даанан Джалама (дүүрэн нэрэнь Дамбин-Джамцан-лама) тухай угаа бага юумэн мэдэгдэжэ. Зүгөөр тэрэнэй хүби заяан ород, совет Зүүн зүг шэнжэлэгшэд А. Позднеев, Ю. Рерих, А. Бурдуков, П. Майский гэгшэдэй онсо анхарал татадаг байнан юм. Тиимэһээ энэн тухай статья "Азия и Африка сегодня" сэтгүүлһээ абажа, уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди.

Түүхын хуудаһанууд

ДЖАЛАМЫН АЖАБАЙДАЛАЙ НЮУСА

1911 оной декабриин 1-дэ Халхын хаан тайжанууд болоод дээдэ зиндаагай ламанууд Ургада Монголой бэеэ даанан гүрэн болоһон тухай соносхобо. Тиигэжэ Хитадай засаг дороһоо гараһан байнабди гээд мэдэрээ нэн. Тэрэл оной декабриин 29-дэ Халхын феодальна дээдэ тушаалтад Монголой лама шажантанай гэгээн толгойлогшо Богдо-гэгээн Джебазун-Дамба-хутухтые Монголой Агууехэ хаан гээд тогтоообо.

Тиигээд Хитадай бүридэлдэ ородог Монголой бүхы нютаг нуганууд руу элшэнүүд эльгээгдэжэ, хандалга-бэшэг абаашаа нэн. Тэрээн соонь бэеэ даанан Халхада булгадаа нэгэдыт гэнэн уряа байгаа. Ургагай уряада нэн түрүүн Барга харюусаба. Манжада оршодог энэ хушуунда гол түлэб монголнуудаг ажаһуудаг байгаа. 1912 оной январь соо бэеэ даанан тухайгаа соносхоод, тэрэл оной май соо Халхатай нийлээ бшуу. Тиигэжэ Таннуу-Уряанха (Тыва) нютаг-наа хитадуудые намнаба. Үбэр Монголой зарим хаан тайжанууд 1912 оной хабар хушуунуудаа Халхада нийлүүлхээр бэлэн байнан тухайгаа нюусаар дуулгаа бэлэй.

АМАРСАНААГАЙ УГСААТАН

Кобдогой хушуун Ургын уряануудта харюу огто угэнгүй байба. Тиихэнээ байтагай 1912 оной июнь соо Хитадай республиканска правительство Кобдо хэрэгэ руу нэмэри сэрэг эльгээгээд, тэндэнээ Халха руу добтолхо, буһалгаа дараха ханаатай гэнэн мэдээнүүд дуулдадаг болоод байба.

Тиимэһээ Ургын правительство Кобдое мэдэл дороо абаха шиидхэбэри абаба. 1912 оной июль соо тиишээ 300 сэрэгшэ эльгээгдэнэн байха юм. Тэдэнэй олонхинь сэрэгэй олон инструкторнуудай һургаһан солдадууд һэн. Кобдогой хушуунда эмхидхэгдэнэн монголнуудай отрядуудтус хэрэм хүреэлэн дайлалдалгада хабаадалсаба. Гадна Таннуу-уряанхануудай отряд энэ ябуулгада хабаадалсаа. Кобдо хэрэм хүреэлэгын үедэл Джалама энэ багта бии болоходоо, бүхы зоориеэ хоёр лэ тэмээн дээрэ ашажа ябаа.

Джалама гээшэ хэн байгааб? А. Бурдуковай, И. Майскын номуудсоо тэрэнэй намтар тухай богонихон мэдээнүүд бии юм. Тэдэниие XX зуун жэлэй эхиндэ Монголдо суглуулаһан байгаа. Джалама Халхада 1890 ондо түрүүн бии болоод, бэеэ даанан Монгол тухай харааболонуудые зоной дунда тараан ябатараа, удангүй гэнтэ үгы болошоо нэн.

1891 ондо Халхада бии болоходоо, Түбэдһоо Росси руу зорижо ябаа. Зүгөөр баригдаад, манжа-хитадай захиргаанай түб болохо Уляаната хото абаашагдаба. Зүгөөр тэндэнээ табигдаад, аяар 20 жэл соо үгы болошобо. 1910 ондо Карашарта хүнеэс Кряжевта байхыень тэрэниие хараһан юм гэлсэдэг. Тэрэ үедэ Джаламые Астрахань шадар түрэнэн хальмаг угсаатан гээд тоолодог байгаа.

Кряжевтанһаа хахасаад Джалама Кобдо ерэжэ, нэгэ бага байгаад, удаань Хангельцих ошожо, дүрбэдэй хаан тайжа Тюменгунайда байдаг болобо. Тиихэдээ Амарсанаагай угсаатан гээшэб гээд мэдүүдэг нэн. 1755-1758 онуудта манжануудта эсэргүү хүдэлөөе толгойлһон хүн Амарсана байгаа гээд мэдээжэ бшуу.

Хитадай засаг доро байнан Кобдое сүлөөлхэеэ эльгээгдэнэн сэрэг толгойлхо даабари Х. Максаржавта үгтэнэн байгаа гэжэ мэдээжэ. 1912 оной августын 20-до Кобдо сүлөөлэгдөө нэн. Эдэ гулалдаануудта Джалама эрэлхэг зоригтой сэрэгшэ байнанаа харуулаа. Тиимэнээ Максаржав Джалама хоёрто Ургагай засагаархидай зарлигаар Баатар гэнэн нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

Кобдогой сүлөөлэгдэнэнэй удаа Джаламын баатаршалганууд тухай домогууд зоной дунда таража эхилээ нэн. Тиихэдээ тэрэниие номон дабадаггүй, эльбэ жадха хэхэ шадалтай гэнэн һураг суу дуулдадаг болобо.

ЗОНХИЛСГШО БИИ БОЛОБО

Гол түлэб монголнуудай болон казахуудай ажаһуудаг Алтайн хизаар тээшэ Кобдо сүлөөлэмсөөрөө монгол сэрэг дабшаба. Сагаан-Түнхэ гэжэ газарта хитадууд хоёр мянган сэрэг суглуулаад байба. Тиимэнээ монголнуудобтолбогүй. Гансал Джалама оорынгоо отряд хүтэлбэрилэн, дайсанай ара талада гарадаг, добтолдог, сэрэгшэдыень плендэ абаад, нооргоо зугадашадаг байгаа. Тэрэ айхабтар хэрэгтэй, гам хайрагүй байнан гээд хэлсэдэг нэн. Онсолходо, Стамбул Илетевэй аулайхидай монголнуудта нийлэхэеэ арсахадань, бүхы эрэшүүлыень хюдаһан байха юм.

Кобдогой хушуунай засаг Джалама айхабтар түрэнноор гар соогоо оруулжа захалба. Алтан хаанай хиз руу ябуулгадаһан сэрэгэй отрядта бодото дээрээ Дамби Джамцан ударидагша болоихой. Харин Максаржав тиимэ ехэ һуури эзэлнэгүй. Джалама айхабтар шанга, бэрхэ хүн. Тиимэнээ Кобдогой монголнуудта горитой нүлөө үзүүлнэ", - гээд Кобдодо байдаг Россин консул К. Раздольский Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ мэдээсээ нэн.

Ургаһаа Кобдогой губернатораар томилогдоһон Цзорикту-хаан удангүй Джаламын нүлөөн доро орошобо. Дүрбэдүүдэй хаан тайжа Далай-ваан, Баруун Монголой олонхи мэдээжэ феодалнуудмүн лэ тэрэнэй ама хараад байдаг болоо бэлэй. Джалама оороо оортоо ноён-хутухта гэнэн нэрэ зэргэ олгожо, шажан мүргэлэй болон юрэнхы засаг гар соогоо барижа байха эрхэтэй болобо.

Кобдоһоо 110 модоной газарта оршодог Шаджин-Бадарху гэжэ газарта Джалама оортоо тосхон барижа захалаад, хэдэн зуугаад монголнуудболон казахуудые хабаадуулба, модошо ба түмэршэ дархашуулаар 25 хитадуудажаллаба. Тиигэжэ энэ тосхониинь бодото дээрээ Кобдогой хушуунай захиргаанай түб болошоһон юм.

Засагта онсодуратай, хэрэгэгы муу зантай Джалама Алтайн хушуунай хаан тайжа Балтада хандалга-бэшэг эльгээжэ, хушуунуудаа хамтаруулаад, Ургаһаа мэдэлгүй, бэеэ даанан гүрэн бии болгоё гээд дурадхаһан байгаа. Тэд Балта арсаа нэн ха.

Джалама айхабтар ухаатай, холын хараа бодомжотой политик, хэрэгэгы муу аашатай хүн байгаа. Үгыень дуулаагүй гү, али засагыень мэдэрэгүй зоние зэрлиг муухайгаар хэнээдэг, оорнооньондоо бодолтойшуулые тэсэдэггүй, усадхаха, хашаха гэжэ ороддодог, ёнотой тиран, дэрбэлэнэнь нэн.

ТҮРМЭДЭ ХАЛГДАБА

Айхабтараар баяжаһан, хэмнэ ехэ засаттай болоһон Джалама Россин дипломадуудай ханаа үнөөн болодог байба. Тиимэнээ Россин МИД-эй Нэгэдэхи эрхилэгшэ Г. Миллертэ, Джаламые Ко дуудажа абаа баадхаха даабаа.

Джалама арсаад, түбэй мэдэлгүй, зонхилогшо м болобо. Ти авантюристые гэжэ тоолоо абажа, Росси а А. Я. Миллер о

Джаламые б ушарта монг нэгэ янзаар Кобдогойхид hалаһандаа баяр Джаламада дүт 20-бод онуудт Монголой сэр болоһон Х. М бусад хаан тайж дураяа гутаһан к олон зон энэни юм гэлсэдэг.

1914-1916 он Томск, Эрхэ түрмэдэ hуугаа. соо, тэрэ Астрах руу сүлэгдоо. тэндэнээ зугаа Баруун Монгол болоо. Тии хитадуудай туһ даанан хушуу б 1921 оной ара буруушаан үгт үүсхэхэ нэдэлгэ 1923 ондо саазал

Тэд тэрэ бо байгааб? Ород Астраханиин хал үнэн гээд мэдэнүүдэй ёс ород гүрэнэй эр гү, али хальмаг Тиимэнээ тэрэни абажа, Росси асар абгаа. Тэрэ он арсаад. Хүхэ нуур ойродоо гээ. Зүгөө ха", - гээд С. Д. С элидхэнэн байдаг.

түүхын эр
("Азия и Аф
сэтгүү

hур харбалга

ТЫВА МЭРГЭШҮҮЛЭЙ СОЛО

hүүлэй жэлнүүдтэ Тыва Республикын мэргэшүүл оронойнгоо түрүү бэрхэ харбагшадаг тоодо орожо байна. Энэ талаар тренернүүд А.И.Тутатчиков болон Намчил оол гэгшэдэй оруулдаг хубита ехэ юм. Тус республикын мэргэшүүл, тусхайлбал, уласхоорондын классай спортын мастер Елена Тутатчикова, спортын мастернууд Шолбан Дажы, Игорь Чимзо болон бусад оронойнгоо түрүү hуури эзэлхын түлөө [illegible] мүрысөөнүүдтэ, уласхоорондын [illegible]даануудта ехэ [illegible]жалга [illegible] туй[illegible]жа, нютагаа [illegible]даршуулжа [illegible]йнуй.

Кызылэй багшанарай институт дүүргэд, тренер мэргэжэлтэй болоһон Елена Тутатчикова [illegible]алуушуулай болоноохэнэрнүүдэй дунда СССР-эй, Россин Федерациин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэн байха юм. Нёдондо жэл тэрээндэ илангаяа амжалтатай байгаа. Чехидэ үнгэргэгдэнэн Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Е.Тутатчикова онсо шалгаржа, алтан медаляар шагнагдаа нэн.

hур харбалгаар Россин Кубогта хүртэхын түлөө Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэнэн мүрысөөндэ Елена Тутатчикова 105 очко тудажа, илаба.

Энэ мүрысөөндэ Тыва Республикын түлөөлэгшэ Шолбан Дажы түгэсхэлэй нааданай дүрбэнэй нэгэ хубида Красноярска хизаарай Шарыново хотын түлөөлэгшэ Иван Шевченкэтэй сагаалса дээрэ зэргэлжэ харбахадаа, 106 очко абажа, илалта туйлаа нэн. Ороной түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Ш.Дажы наймадахи hуури эзэлнэн байна. Шолбан Дажы 1968 ондо түрэнэн, профсоюзуудай спортын бүлгэмэй гэшүүн юм. Республикын ахалагша тренер Намчил оол тэрэниие hурган hоридог. Энэ харбагша бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд элсүүлээгүй гэжэ хэлэлтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ жэлнээ жэлдэ арга дүрээ мүлижэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ байна. Тиимэнээ Ш.Дажы саашадаа үсэд нэтэрүүгээр hорилго хэбэл, ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ орохо аргатай юм.

Б-М.ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тыва Республикын бэрхэ харбагша Шолбан Дажы.

С.БАЛДУЕВАЙ фото.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правите

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М Ж. (харюусалгата секретарь), ШИМАЕВ Н. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ШИНГАЕВ В. И. (хэблэлэй директор), РИНЧИНОВ С.Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлсэ 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4327.
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.15.

Буряад Республикын республик типографида газетэ хэблэгдэ
Директорэйнь телефон: 2-40-
Б-0079-дэхи номертойгоор бүрі
абтанхай.
Заказ №157.

Редакциин телефонуудтэ: редакторай - 2-50-96, приемный - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн - 2-50-52, секретариадай - 2-60-91, [illegible] - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон hургуулиин [illegible] (даагшань), [illegible]37-63, олонхинын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй - 2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58, оршуулгын - 2-67-81; корректориудэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-6[illegible]
корреспонденциудтэ: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61, Баргажанда - 91-6-40.
"Бурятия" хэблэлэй телефонуудтэ: директор - 2-49-96, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.